

Jesenice dne 5. februarja 1971

ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

— Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Joža Vari — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železara«, združeno podjetje SLOVENSKE ŽELEZARNE, Ljubljana — Železarna Jesenice. Telefon int. uredništvo 483, administracija 484 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR

Komunisti o stabilizacijskem programu

V četrtek 11. februarja bo redna delovna seja konference ZKS Železarne, na kateri bodo govorili o osnovnih izhodiščih stabilizacijskega programa. Poleg članov konference bodo na sejo vabljeni vsi komunisti člani samoupravnih organov, uprave podjetja in vodstev družbeno-političnih organizacij tovarne.

Na seji se bodo prav gotovo soočili in kritično ocenili sedanje slabosti pri uresničevanju notranjega sanacijskega programa, kakor tudi različne sistemske slabosti, ki so negativno vplivale na prizadevanja delovnega kolektiva in njegove poslovne rezultate. Pričakujemo tudi, da bodo komunisti podjetja postavili jasne osnove za dolgoročno stabilizacijsko politiko Železarne in izrekli zahteve po perspektivnejših in oddolžnejših sistemskih rešitvah nadaljnjega gospodarskega razvoja pri nas.

1. konferenca samoupravljalcev črne metalurgije Jugoslavije

V dneh 22. in 23. t. m. je bila v Beogradu prva konferenca samoupravljalcev črne metalurgije, katere se je udeležilo 107 izvoljenih delegatov iz vseh delovnih organizacij črne metalurgije. Konferenci so prisostvovali tudi direktorji posameznih kombinatov oziroma tovrn, sekretarji ZK in predsedniki sindikalnih organizacij. Kot gostje pa so bili navzoči člani ZIS, med njimi Blagoje Popov, sekretar centralnega odbora ZSJ Marjan Rožič, pomočnik zveznega sekretarja za gospodarstvo Lazo Vukota, predstavniki zvezne skupščine in drugih zveznih organov in družbeno političnih organizacij. Iz Slovenije se je v okviru združenega podjetja slovenske železarne konference udeležilo 15 delegatov, med njimi pet Jeseničanov.

Konferenco je otvoril predsednik TO OO sindikata Železarne Srečko Mlinarič, ki je v imenu pripravljalnega odbora pozdravil vse delega-

te in goste ter poudaril pomen konference pred kongresom samoupravljalcev. Opozoril je, da konferenca samoupravljalcev črne metalurgije mora odgovoriti na tista vprašanja postavljena v materialu, ki zahtevajo enotne sistemske rešitve in družbene pomoči.

Po izvolitvi organov konference je s kratkim nagovorom konferenco pozdravil predstavnik kombinata Smederevo kot organizator, zaključil je, da bodo sprejeti sklepi pomemben doprinos pri nadaljnjem načrtovanju gospodarskih gibanj in urejanja samoupravnih odnosov. O delu združenja jugoslovan- skih železarn je govoril predsednik UO združenja dr. Miodrag Čeperkovič. Med drugim je zahteval večjo podporo članic, kadar pred družbenimi organi upravni odbor zagovarja gospodarska gibanja v črni metalurgiji. Poudaril je, da je predvsem od visokotehničnih kadrov (2.500) odvisna perspektiva ni načrtovanje te veje gospodarstva.

Uvodni referat je na konferenci na osnovi poslanih ma-

terialov prebral predstavnik kombinata Zenica. Podrobneje je obravnaval pripravljene teme, pregled in razvoj samoupravnih odnosov v dvajsetletnem obdobju. Obširneje pa je govoril o gospodarskih gibanjih v črni metalurgiji in o integracijskih procesih. Referat bi v celoti lahko vzeli kot uvodna razmišljanja in oceno ter pripravo na razpravo in koreferate. V razpravi smo prvi dan konference slišali deset koreferatov, naslednji dan pa še štiri. Ker to ni bila razprava na pamet, ampak v naprej pripravljena in obdelana tematika, so bili to v večini primerov pomembni prispevki, ki so v samoupravne odnose, neposredno samoupravljanje, samoupravno odgovornost, ekonomiko in gospodarski položaj v podjetjih črne metalurgije, prinesli veliko novega pa tudi nekaj dilem in vprašanj, na katera bo potrebno odgovoriti na kongresu samoupravljalcev Jugoslavije.

Predstavnik kombinata Lukovica je govoril o samoupravni disciplini in prizadevanjih ter dolžnostih družbeno političnih organizacij pri izvajanju sklepov samoupravnih organov. O delovnih skupinah in neposrednem samoupravljanju je prebral koreferat predstavnik železarne Jesenice Franc Kobentar. Prav ta prispevek je skupno s prispevkom združenega podjetja slovenske železarne in prispevkom kombinata Sisak ter kombinata Smederevo na konferenci vzbudil največje zanimanje. Delovne skupine so popolnoma nova oblika neposrednega samoupravljanja in so z zakonitvijo načina reševanja konfliktnih situacij reprezentirane tudi prvemu kongresu samoupravljalcev Jugoslavije. Prav zato, ker je 15. amandma dal možnosti zakoniti neposredne oblike samoupravljanja, že kratke izkušnje ob analizi pomenijo vsebinsko obogatitev samoupravljanja.

V prvem sestavku kombinata Sisak je analiziran sistem cen in delitve dohodka na nivoju kombinata posameznih tovarn in delovnih enot. Ker so cene v črni metalurgiji več ali manj plafonirane, niti ni važno, koliko proizvod stane, ker družba v resnici prizna le efekt dela, to je produktivnost. Ustvarjeni dohodek potom cen zato nima prave vrednosti, ker nam le ekonomika lastnega dela daje realno možnost povečanja dohodka. Zato so v kombinatu Si-

(Nadaljevanje na 5. str.)

Spodbudne nagrade avtorjem idejnih rešitev razpisanih problemov

Glavni direktor mag. inž. Peter Kunc je 14. decembra 1968 izdal posebno okrožnico, s katero je povabil k reševanju najbolj perečih nalog in problemov v Železarni vse članke kolektiva. Odziv na okrožnico glavnega direktorja je bil spodbuden in veliko obetajoč, nakazanih je bilo okrog 250 problemov in nalog, katere bi morali kolektivno ali individualno čimprej odstraniti v korist celotnega kolektiva.

Na odprte in razpisane probleme in naloge pa je bil na žalost le minimalen odziv. Šele v začetku leta 1970 so se pojavili prvi teoretični odgovori, ki so nakazali bolj ali manj uspešne idejne rešitve za to ali drugo nakazano nalogo.

Pri reševanju nakazanih nalog in problemov so pokazali največjo prizadevnost člani

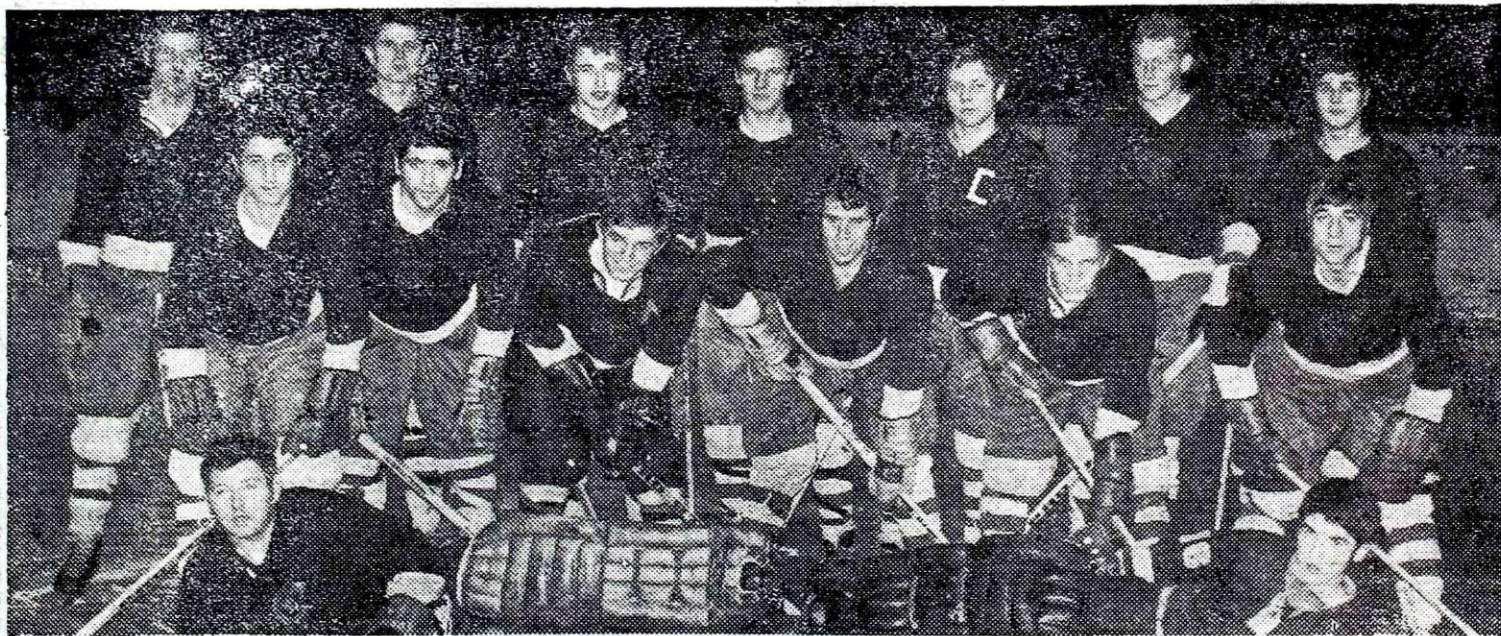
kolektiva oddelka za regulacijsko tehniko in avtomatizacijo z vodjem oddelka dipl. inž. Feliksom Beštom na čelu. Najprej je bil predložen v oceno in izvedbo predlog št. 1919 R avtorjev inž. BESTRA in Igorja LOGARJA, ki je idejno, teoretično nakazal rešitev problema pomika dna v globinski normalizirani peči v valjarni debele pločevine v javorniških valjarnah.

Tehnik za avtomatizacijo Ciril BURGAR iz oddelka RTA je s predlogom št. 1920 teoretično nakazal, kako naj bi se odstranjevala škaja na progi v valjarni debele pločevine v javorniških valjarnah.

Tehnična izboljšava št. 1921 R, ki sta jo predložila v oceno in izvedbo inž. Feliks BESTER, vodja RTA in inž. Jaka SOKLIC, vodja strojnih delavnic, je teoretično in idejno nakazala možnosti tehtanja tekočega grodlja v ponvici med vlivanjem v SM peči.

Inž. Feliks BESTER je skupaj z asistentom Petrom SEKLOČO nakazal možnosti sa-

(Nadalj. na 4. str.)

Jeseniški hokejisti, ki predstavljajo tudi del našega delovnega kolektiva, naše železarne, so letos že petnajstič osvojili naslov državnega prvaka, razen tega pa tudi pokalnega prvaka Jugoslavije — ČESTITAMO!

Proizvodnja črne metalurgije v letu 1970

Za predvideno proizvodno aktivnost črne metalurgije v lanskem letu je bila osnova povečanje proizvodnje nasproti letu 1969. Optimistično gledanje na proizvodne sposobnosti panoge je osnovano na tem, da je razen v železarni Smederevo dokončano in spuščeno v obratovanje večje število osnovnih objektov, ki so predvideni s srednjeročnim načrtom razvoja črne metalurgije. Tako so delovne organizacije Združenja jugoslovanskih železarn v glavnem na osnovi proizvodnih zmogljivosti izdelale proizvodni plan, ki vsebuje naslednje osnovne elemente:

Proizvodni program in ocena izvršitve za leto 1970

	izvršitev 1969	plan 1970	ocena izvršitve 1970
železova ruda	2.626	3.560	3.500
koks	1.233	1.260	1.260
surovo železo	1.198	1.433	1.200
surovo jeklo	2.212	2.599	2.200
valjani, vlečeni in kovani proizvodi	1.838	2.000	1.900

Za uresničitev proizvodnih nalog je bilo potrebno zagotoviti iz uvoza znatne količine osnovnih surovin: belega in starega železa, koksa in polfabrikatov v obliki slabov. Združenje jugoslovanskih železarn je bilo postavljeno pred resno nalogo, da kljub težki situaciji v pogledu zagotovitve potrebnih finančnih sredstev omogoči uvoz teh artiklov in s tem zagotovi nemoteno proizvodnjo. V letu 1970 je bil potreben uvoz naslednjih količin:

surovine	količina v tonah
koks	270.000
staro železo	312.000
belo železo	200.000
polfabrikati	200.000

V letu 1970 je bilo predvideno tudi reševanje številnih tehnično-tehnoloških vprašanj, ki so se nanašala na utečenje novih tehnoloških procesov in naprav. To se je predvsem nanašalo na rudnike in železarno Skopje. Da bi uresničili predvideno proizvodnjo v tej železarni, je bilo potrebno zelo resno reševati vrsto vprašanj, med katerimi je bilo prvenstveno vprašanje proizvodnje jekla na osnovi nove tehnologije.

V železarni Jesenice in Zenica je potekalo intenzivno delo na utečenju aglomeracije in reševanju številnih tehnoloških vprašanj. Podobna vprašanja pričakujemo tudi pri spuščanju v obratovanje nove separacije v Varešu.

Občutno večja proizvodnja v letu 1970 nasproti letu 1969 je osnovana predvsem na možnostih železarne v Skopju. Zaradi tega je uresničitev planiranih nalog panoge v prvi vrsti zavisela od uresničitve načrta proizvodnje v tej železarni.

Za uspešno realizacijo planskih nalog panoge v lanskem letu je bilo treba rešiti tudi problem oskrbovanja s koksom za proizvodnjo surovega železa. To vprašanje je po-

stalo zelo aktualno glede na to, da ga je bilo nemogoče nabaviti iz uvoza zaradi splošnega pomanjkanja koksa v svetu. Nič manjšo skrb ni povzročalo občasno oskrbovanje z znatnimi količinami starega železa, predvsem s konvertibilnega tržišča.

Ta vprašanja so bila vezana na investicijsko izgradnjo, oziroma na utečenje novih naprav, na uvajanje novih tehnologij in na reševanje pomembnih vprašanj nabave, osnovnih surovin in polizdelkov.

Ker vsi ti problemi niso bili uspešno rešeni kljub znatnim naporom gospodarskih organizacij in Združenja jugoslovanskih železarn, do popolnega uresničenja planskih nalog ne bo prišlo, kar je razvidno tudi iz tabele o oceni izvršitve proizvodnega programa za leto 1970. Po nekaterih ocenah bo do konca leta 1970 uresničen le predvideni načrt proizvodnje železove rude in koksa. Tako se predvideni načrt ne bo uresničil v proizvodnji surovega železa, jekla in valjanih izdelkov.

Kateri so osnovni vzroki za neizvršitev načrtov proizvodnje surovega železa in jekla? V prvi vrsti zaradi neizpolnjevanja načrta proizvodnje v železarni Skopje. Namreč še vedno ni osvojena lignitska tehnologija v proizvodnji jekla, na kateri se intenzivno dela, zato je bila železarna primorana, da si za razvoj normalnega tehnološkega procesa zagotovi znatne količine koksa. Glede na to, da se je železarna Skopje pojavila kot resen potrošnik v trenutku največje krize v oskrbovanju s koksom, so nastala vprašanja oskrbovanja potrebnih količin ne samo za to, temveč tudi za ostale železarne. Zaradi tega so morali celo ustavljati obratovanje na nekaterih plavžih v ostalih železarnah.

Neizvršitev proizvodnje jekla je bila pogojena tudi s pojavi tehnološkega značaja,

ki so bili šele koncem leta 1970 v glavnem rešeni. Zmanjšanje proizvodnje surovega železa v železarnah Skopje, Zenica in Jesenice je vplivalo na zmanjšanje proizvodnje jekla z ustreznim vplivom na uresničitev proizvodnje gotovih valjanih proizvodov.

Vzroki za neizpolnitev planskih nalog v kombinatu Zenica so v zakasnitvi pričetka obratovanja in potrebnega uteka naprav aglomeracije in separacije v rudniku Vareš. Slabši vložek, kakor tudi tehnični problemi, povezani z rekonstrukcijo plavžev, so privedli tudi do neuresničitve plana v proizvodnji železa. Ta izpad v proizvodnji železa je vplival poleg drugega na kvaliteto surovin in drugega in na zmanjšanje proizvodnje jekla in s tem na zmanjšanje proizvodnje gotovih valjanih proizvodov (posamezne valjarne so v letu 1970 zaradi pomanjkanja jekla stale).

V združenem podjetju Slovenske železarne, posebno železarne Jesenice, niso bile uresničene planske naloge. Vzroke za to je treba iskati v nezagotovljeni dobavi potrebnih količin koksa in v težavah zaradi slabe kvalitete in otežkočenega oskrbovanja z ostalimi surovinami, posebno starim železom. Ostale železarne, to je Sisak, Smederevo in Nikšič so v glavnem svoje planske naloge uresničile kljub težočam, ki so, posebno v železarni Sisak, nastopile zaradi pomanjkanja koksa.

Analiza pokazateljev o oceni izvršitve načrta proizvodnje za leto 1970 kaže na ugodne rezultate v proizvodnji gotovih valjanih, kovanih in vlečenih proizvodov. Na osnovnih valjavniških napravah, ki omogočajo znatno večjo proizvodnjo, niso bili v popolnosti ustvarjeni predvideni načrti (nekateri od teh naprav so stale in niso bile v popolnosti izkoriščene).

Positivni rezultati v tej proizvodnji v odnosu na proizvodnjo železa in jekla, so uresničeni z intenzivnim koriščenjem razpoložljivih zalog polfabrikata, ki so v minulem letu v vseh železarnah zmanjšane na kritični minimum. Predvidena proizvodnja valjanih proizvodov je uresničena tudi zaradi tega, ker je bil izvršen znaten uvoz jekla — polizdelkov iz inozemstva, posebno za železarno Skopje.

Domači trg ni čutil pomanjkanja v proizvodih jeklarne industrije, ker so si železarne prizadevale, da zagotovijo asortiment, ki ustreza potrebam tržišča. Razumljivo, da se to ne nanaša na betonsko jeklo, ker so nerešena vprašanja v proizvodnji vezana na pomanjkanje jekla v železarni Zenica, povzročila

znane težave v lanskem letu. Poleg vseh naporov, ki so narejeni, se niso mogle zagotoviti potrebne količine betonskega jekla iz uvoza.

Poleg navedenih težav je ob izrednih naporih v letu 1970 spuščenih v obratovanje večje število novih naprav (Zenica, Vareš, Ljubija, Jesenice, Store). Če se k temu doda to, da se v tem letu zaključuje tudi kompleksno postrojenje za pripravo rude in proizvodnje železa v železarni Smederevo, potem se lahko gotovo, da se kljub znatnim zakasnitvam zaključuje investicijska dejavnost, predvidena s tekočim, srednjeročnim načrtom razvoja.

Leto 1970 je značilno tudi po znatnih naporih, da se poleg vseh investicijskih in proizvodnih težav bolj intenzivno dela na rešitvah tehnoloških vprašanj. Doseženi so pomembni rezultati, katerih rezultati se bodo občutili v naslednjih letih.

Da bi dobili predstavo o obsežnosti vprašanj, ki so bila reševana, navajamo samo najrazličnejša.

RUDARSTVO: intenzivna raziskovalna dela z namenom, da se razširi surovinska osnova, reševanje vprašanja proizvodnje koncentrata v novih napravah, uvajanje novih tehnoloških procesov odkopavanja, miniranja in transporta.

NAPREDOVANJE TEHNOLOGIJE: osvajanje lignitske tehnologije v proizvodnji že-

leza, intenzifikacija procesa na plavžih, znižanje specifične porabe koksa, zamenjava drobnega koksa z drugimi gorivi, intenzivnejša prilagoditev mazuta in kisika, zmanjšanje specifične potrošnje ognjevzdržnega materiala, uporaba egzotermnih mas in analiza zmogljivosti valjavskih naprav.

NAPREDOVANJE SLUŽBE ZA VZDRŽEVANJE IN ENERGETIKO: unifikacija opreme transportnih naprav, uvajanje mrežnega planiranja pri izvajanju remontov, izdelava pregledov energetskih naprav, analiza stroškov potrošnje energije.

AVTOMATIZACIJA: vzdrževanje mernoregulacijskih naprav, priprava kadrov za delo na računalnikih, proučevanje programa za uvajanje avtomatike in elektronskih računalnikov v črni metalurgiji.

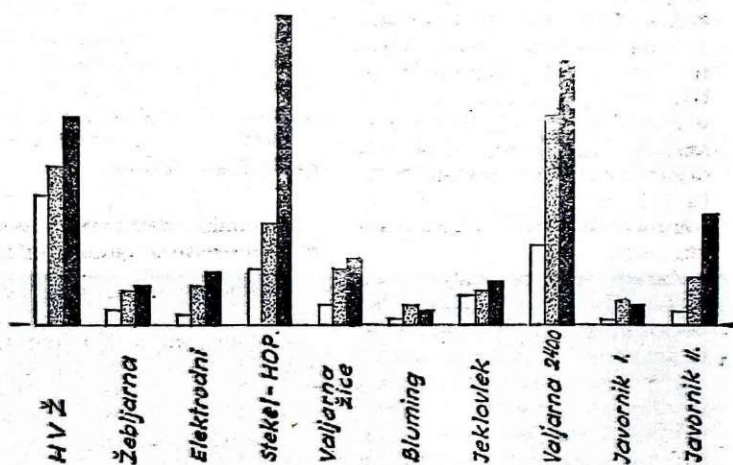
ZNANSTVENO — RAZISKOVALNO DELO: v okviru metalurških institutov in razvojnih laboratorijev posameznih železarn je teklo delo na številnih pomembnih skupnih področjih, ki se nanašajo na večja tehnološka vprašanja v domači črni metalurgiji.

Vse povedano kaže na povezanost problemov, ki so stali pred delovnimi organizacijami črne metalurgije in Združenjem jugoslovanskih železarn. Nabava surovin in

(nadalj. na 2. str.)

LEGENDA:

□ I. dekada   ▨ II. dekada   ■ III. dekada

Odprava končnih izdelkov v januarju po dekadah

Odprava končnih izdelkov v januarju ni bila najboljša, saj so bila predvidevanja uresničena le 83 odstotno. Tudi kar zadeva njene enakomernosti po dekadah, bi lahko rekli, da smo v januarju povsem iztirili. Če pogledamo grafični prikaz, potem vidimo, da so se najbolj približali enakomernosti v železarni, medtem ko so pri vseh drugih obratih razponi med eno in drugo dekada veliki.

Upamo, da se bo enakomernost v bodoče izboljšala, če seveda ne bodo nastopale podobne ovire kot januarja, ko je primanjkovalo mazuta in vložka za SM peči.

Razmišljanja ob okvari kleščnega žerjava

V petek dne 29. januarja je ob koncu dne prišlo do večje okvare na kleščnem žerjavu št. 2, v striper hali valjarne Bela. Odrhala se je nosilna žična vrvi in 21-tonski stolp je v svojih vodilih prosto zdrsel navzdol in se do zgloba kleščnice zaril v pesek.

Psihologi bi sklepali: konec dne, konec tedna ob koncu meseca. Utujenost.

Pa ni namen tega zapisa analizirati primera iz teh vidikov.

Žerjav je bil usposobljen za obratovanje po 10 urah popravila, na blumingu je bilo za eno uro izgubljene proizvodnje, direktna materialna škoda blizu 1 milijon starih din.

Tak je epilog.

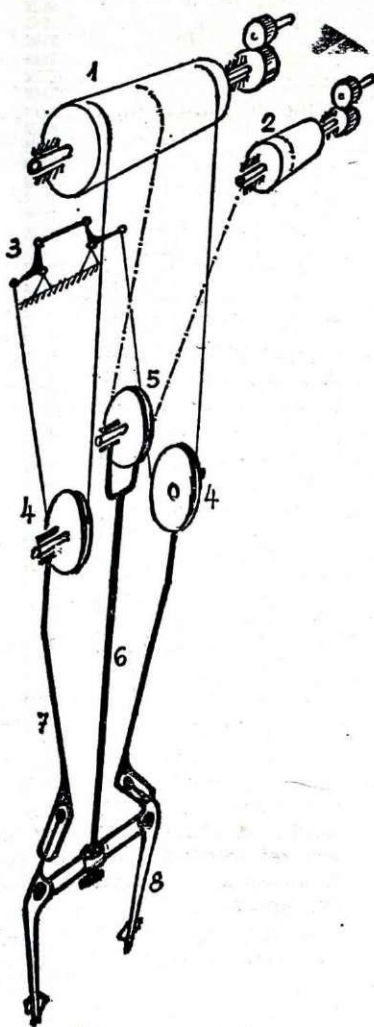
Se predno bomo ta primer pozabili, pa postavimo dvoje vprašanj in poskušajmo nanje odgovoriti.

1. Zakaj se je odrhala nosilna žična vrvi?

2. Ali do take okvare lahko pride pri zakladanju in jemanju blokov iz peči?

Odgovor na prvo vprašanje bo lažje razumljiv, če si oglemo poenostavljeno kinematično shemo kleščnice in stolpa žerjava. (Shema je zaradi jasnosti poenostavljena v tem, da je izpuščen pogon za vrtenje kleščnic). S številkami so označeni glavni sklopi mehanizma:

KINEMATIČNA SHEMA kleščnice in stolpa žerjava:

1. glavni dvigni boben, 2. boben za razmak kleščnic, 3. izravnalno vzvodje za dvig in izpust stolpa, 4. vrvenica za dvig in spust stolpa, 5. vrvenica za razmak kleščnic, 6. drog za razmak kleščnic, 7. vrtljivi del stolpa s kulisami za kleščnice, 8. kleščnica z vpenjalnim trnom.

Pogonski mehanizem omogoča naslednja gibanja klešč:

— vrtenje okoli vertikalne osi

— dvig omejen z mejnim stikalom za samodejni izklop

— spust omejen z mejnim stikalom

— razklenitev kleščnic omejena z mejnim stikalom na bobnu št. 2

— ohlapiitev vrvi na vrvenici št. 5, omejena z istim mejnim stikalom.

Iz kasnejše razlage bomo videli, da je posebno važno pravilno delovanje mejnega stikala, ki omejuje najnižji položaj stolpa.

Kadar je v pogonu boben, označen na shemi s št. 1, se stolp s kleščnico dviga ali spušča. Z bobnom št. 2 lahko dosežemo v vsakem položaju stolpa relativno prehitavanje ali zaostajanje vrvenice št. 5. Prisiilna razklenitev kleščnic se doseže, kadar

se medosna razdalja med vrvenicama 4 in 5 poveča, oz. ohlapnost vrvi v vrvenici 5 kadar se medosna razdalja zmanjša.

Pri ohlapnosti te vrvi se z dvigom stolpa prek bobna 1 doseže vpetje oz. vprijem bloka s konicami kleščnice.

To je poznani princip dvojnega vzvoda, pri katerem se doseže proporcionalni odnos med vpenjalno silo in težo bremena.

Sedaj mehanizem dovolj poznamo in bo lahko razumeti dogajanja, ki so privedla do utrganja žičnih vrvi.

— Žerjavovodja je vklopil gibanje stolpa navzdol. Nismo preverili ali je želel spustiti stolp na tla ali ga je pozabil zaustaviti v nekem položaju. Poudariti moramo, da ni napaka, če ga je želel spustiti do tal. Ko stolp zadene ob tla, postanejo nosilne vrvi ohlapne. Mejno stikalo, vgrajeno na balansiranem vzvodju št. 3 izklopi gibanje. V tem primeru mejno stikalo iz nepojasnjenega razloga ni izklopilo gibanja stolpa navzdol.

— Vse tri žične vrvi so se na bobnu št. 1 odvile do konca in se pri nadaljnjem vrtenju bobna pričele navijati v nasprotno smer. Stolp se je pričel proti volji in namenu žerjavovodja, gibati navzgor.

— Žerjavovodja je gibanje navzgor ustavil, pri tem pa ni mogel vedeti, da se je smer komand za dvig in spust zamenjala.

— Žerjavovodja se je znašel v zanj nerazumljivi situaciji. Logično je, da je skušal stanje preveriti tako, da je vključil gibanje navzdol. To pa je v tem primeru usodna napaka. Stolp se je v resnici pričel gibati navzgor.

— Vrv se v nasprotno smer navija na bobnu neurejeno in postaja delovna dolžina vrvi krajša. Kulisno mejno stikalo za zgornji položaj ni nastavljeno za take razmere in vrtenja bobna ni ustavilo. Žične vrvi so se pretrgale...

Odgovor na drugo vprašanje je že s prvo razlago delno podan.

Kdaj bi lahko stolp kleščnega žerjava padel v komoro peči?

Če bi žerjavovodja dvigal blok iz peči preko zgornjega mejnega stikala in bi to stikalo ne delovalo. Samo v tem primeru, če izključimo skoraj neverjetno možnost, da bi bile vrvi v tako slabem stanju, da bi se zaradi normalne obremenitve utrgale vse tri hkrati.

PODUK IN UKREPI!

— vsaj enkrat tedensko kontrolirati čvrstost nastavitve mejnih stikal

— na vsaki izmeni kontrolirati stanje žične vrvi in delovanje mejnih stikal

— in še enkrat! Mejna stikala so samo za izklop v silo.

Inž. N. M.

Obvestila kolektivu ● Obvestila kolektivu ●

Dežurna služba

	telefon v pisarni	doma
SOBOTA, 6. februarja: Ciril ODLASEK, valjarne Javornik	620	776
NEDELJA, 7. februarja: Zdravko ČRV, valjarna žice	624	760
PONEDELJEK, 8. februarja: inž. Emil AŽMAN, VEN	955	957
TOREK, 9. februarja: Zvone LABURA, žebljarna	738	749
SREDA, 10. februarja: inž. Janez BIDOVEC, TPD	240	790/44
ČETRTEK, 11. februarja: Anton KOMLJANEC, HOP	851	871
PETEK, 12. februarja: inž. Boris BREGANT, novogradnje	952	951

Dežurna služba traja od datuma nastopa ob 7. uri do naslednjega dne do 7. ure. Kolikor dežurnega ni v pisarni ali doma, kličite glavnega vratarja na telefon 410. Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavljamo na razpisnih deskah pri vseh vratarjih. Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

ORDINACIJE ZDRAVNIKOV OBRATNE AMBULANTE ŽELEZARNE JESENICE V FEBRUARJU 1971:

	dopoldan	popoldan
1.— 5. 2.	I. OA — dr. Čeh III. OA — dr. Vilman S.	II. OA — dr. Vilmanova IV. OA — dr. Novakova
8.—12. 2.	I. OA — dr. Čeh III. OA — dr. Vilman S.	II. OA — dr. Vilmanova IV. OA — dr. Novakova
15.—19. 2.	I. OA — dr. Čeh IV. OA — dr. Novakova	II. OA — dr. Vilmanova III. OA — dr. Vilman S.
22.—26. 2.	I. OA — dr. Čeh II. OA — dr. Vilmanova	III. OA — dr. Vilman S. IV. OA — dr. Novakova

Obvestila kolektivu ● Obvestila kolektivu ●

Razpis

Odbor za izume in racionalizacije pri delavskem svetu Železarne razpisuje sporazumno z vodstvom DE valjarne Bela v okviru pozitivne inovacijske aktivnosti v delovni skupnosti železarne Jesenice naslednji tehnični problem:

POVEČANJE UČINKA PRI ČIŠČENJU DNA KOMOR GLOBINSKIH PEČI

Trenutno čistimo dna komor globinskih peči s pomočjo žerjava. To delo je zelo zamudno, poleg tega pa tudi ni mogoče dno očistiti do zaželjene stopnje. Poleg tega ima dosedanji način čiščenja z žerjavom še več drugih slabosti in pomanjkljivosti, ki povzročajo zastoje in kvare na blumingu.

S posebnimi mehanskimi napravami ali s kakim drugim tehnološkim (kemičnim) posegom, bi bilo potrebno dno komor spremeniti v bolj drobno, kašasto obliko, ki bi omogočila lažje in temeljitejše čiščenje dna komor.

Vsi zainteresirani, ki bi pristopili k reševanju in odstranjevanju omenjenega problema, dobe vsa potrebna navodila pri obratovodju valjarne bluming, dipl. inž. V. Senčarju.

Odbor za izume in racionalizacije pri DS ZJ razpisuje za najboljše idejne rešitve te naloge tri nagrade:

1. nagrada	800 din
2. nagrada	400 din
3. nagrada	320 din

Vse idejne rešitve bo ocenila posebna komisija. Najboljšo tehnično in ekonomsko rešitev, katera bo tudi praktično realizirana, bo odbor obravnaval po obstoječem pravilniku o izumih, tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih.

Odbor bo v soglasju s komisijo določil tudi mentorja, ki bo avtorjem pomagal pri reševanju problema do koristne realizacije.

Razpis velja do 1. 7. 1971.

Vse kakršne koli rešitve te naloge naj avtorji dostavijo na predpisanem obrazcu prijave referatu za novatorstvo in racionalizacijo pri SEP.

Odbor za inovacijo pri DS ZJ

Proizvodnja črne metalurgije v letu 1970

(Nadalj. z 2. str.)

urejevanje tržnih vprašanj, kakor tudi aktivnost vezana z napredkom tehnologije in investicijske izgradnje, je bila poleg ostalega osnovna vsebina dela ZJŽ. Brez take skupne aktivnosti delovnih organizacij črne metalurgije, bi bili rezultati glede na celokupno situacijo veliko bolj skromni.

Zaradi tega se vsiljuje potreba, da se v prihodnjem obdobju preide k bolj organiziranemu in bolj poslovneemu reševanju posameznih problemov, posebno z vidika skupnega oskrbovanja in nadaljnega razvoja tehnike in tehnologije. Zaradi stabilnejšega in skladnejšega razvoja črne metalurgije v letu 1971, je neizbežna še bolj intenzivna in usklajena aktivnost delovnih organizacij in vseh organov Združenja jugoslovanskih železarn pri reševanju vedno bolj zapletenih ekonomsko-tehničnih vprašanj, ki imajo še poseben značaj pri razvoju domače proizvodnje jekla.

(ČELIK, časopis Združenja jugoslovanskih železarn, št. 28, december 1970, avtor Borivoje Mišković)

Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

Posebno obvestilo!

Obveščamo vse prijavitelje za AERO SEKCIJO in ostale, ki si želijo pridobiti znanje za padalce in športnega pilota, da je prvi ustanovni sestanek v torek, dne 16. februarja 1971 ob 18. uri v sejni sobi pri Jelenu. Pogovorili se bomo o terminu zdravniških pregledov in začetku tečaja.

Opozarjamo, da vsled čedalje večje porabe aero taksi letenja, uporabe aero taksi službe v poslovnosti, turizmu in statusu mednarodnega športnega letališča v Lescah daje zelo ugodne perspektive vsem, ki bodo zaključili omenjena tečaja.

Predvidevamo, da do pomladi zaključimo s tečajem in da takoj zatem začnemo s praktičnimi vajami.

Ne zamudite izredno priložnost in nanj opozorite še vse svoje prijatelje.

Pogoj: starost 17 do 30 let in telesno zdravje.

Prijavite se najkasneje do 15. 2. 1971 na TK ZM Železarne Jesenice — telefon šte. 218.

Predsedstvo TK ZM
Železarne Jesenice

Razpis

prvenstva Železarne v sankanju za mladince.

ORGANIZATOR: Komisija za šport pri TK ZMS Železarne Jesenice

VODJA TEKMOVANJA: Sotlar Lado

TEKMOVANJE: Tekmovanje bo v soboto, dne 13. 2. 1971 od 10. do 13. ure iz Javorniškega Rovta v Trebež.

PROPOZICIJE: Tekmovanje bo ekipno in posamezno ter dvosedo.

Pravico nastopa imajo vsi člani ZM, ki niso starejši od 27 let. Pričetek je točno ob 10. uri. Nato se spušča vsako minuto en tekmovalc, na koncu še dvosedo. Zmagovalna ekipa je tista, ki bo najhitrejša.

Število ekip je neomejeno.

NAGRADE: Tri najboljše ekipe prejmejo diplome. Trije najboljši posamezniki in tri posade dvosedov pa diplome in praktična darila.

PRIJAVE: Športni referenti v obratu naj oddajo svoje prijave do 12. 2. 1971 do 12. ure na TK ZMS — telefon šte. 218 ali 269.

Predsedstvo o delu komisij

Novoizvoljeno predsedstvo TK ZMS Železarne se je v ponedeljek prvič sestalo po konstituantni seji, žal v precej okrnjeni in nepopolni sestavi. Morda je vseeno prežgodaj za bojazen, vendar so neodgovorni izostanki tistih, ki so pristali na to, da bodo prostovoljno delovali v izvršnem telesu mladinskega aktiva Železarne, vse prej kot koristni ali zaželjeni. Naloga predsedstva TK so v prihodnjem obdobju dosti bolj zahtevne kot so bile v preteklem, zato bo za uspeh potrebno precej resnosti in odgovornosti.

Ponedeljkova redna seja predsedstva TK ZM Železarne naj bi predvsem služila za pregled okvirnih programov nadaljnjega delovanja posameznih delovnih komisij. Prebrani so bili trije predlogi programov, od katerih pa je bil zadovoljiv le predlog predsednika športne komisije. Ostala dva sta bila nepopolna, premalo dinamična in življenjska ter preveč šablonska. V njih tudi ni bilo čutiti želja in zahtev mladim, postavljenih na letnih sestankih obratnih aktivov ZM ter smernic sprejetih na nedavni letni konferenci aktiva ZM Železarne. Res je, da se v tako kratkem času ne more zahtevati popolnih programov, pričakovati pa je bilo kljub vsemu več pripravljenosti oziroma doslednosti. Le skrbno pripravljene programi so lahko čvrsta osnova, ki lahko prepreči stihijsko in kampanjsko delovanje mladim. Zatorej naj prizadeti to kritiko sprejmejo dobronamerno, kajti nobena stvar ni tako dobra, da ne bi mogla biti še boljša. Nadalje je bil tudi sprejet sklep, da se do sedaj samo zamišljeni letalski krožek tudi resnično formira pod okriljem športne komisije. Opaža se namreč vse večje število interesentov, ki bi želeli delati tečaj za športnega letalca. V torek, 16. 2. naj bi se tudi vsi tisti, ki jih ta športna panoga zanima, sestali, kjer bodo tudi podrobneje seznanjeni s programom omenjene sekcije. Formirala naj bi se še ena interesna skupina in sicer turistična sekcija. Le-ta naj bi skrbela za občasne ogledne raznih znamenitosti in za ekskurzije ter organizirala razne izlete, s čimer bo marsikomu prijetno izpolnjen prosti čas, ki nastaja ob uvajanju prostih sobot.

V nadaljevanju seje so člani predsedstva govorili še o razgovoru, ki ga bo z mladimi tehniki in praktikanti, ki so zaposleni v Železarni ter z mladimi zadnjega letnika metalurške tehnične šole imel predsednik TK ZM Železarne Miro Ipavec. Prisotni so tudi sklenili, da bo šel na letno konferenco mladim železarne Ženica sekretar TK ZM Franci Erjavc. Z nekaterimi mladimi, ki stanujejo v samskem domu na Ruparjevi cesti, so se dogovarjali tudi o ustano-

vitvi mladinskega aktiva. V ta namen so sklenili, da se bodo naslednji teden sestali predstavniki TK ZM in predstavniki samskega doma ter se dogovorili o konkretnih oblikah delovanja in sodelovanja. E. Z.

Seja občinske konference

V nedeljo dopoldne so se v delavskem domu pri Jelenu zbrali člani občinske konference ZMS na letni seji. Seji so prisostvovali tudi sekretar občinske konference ZK Pavel Lotrič, predsednik občinske konference SZDL Berti Brun, predsednik osnovne organizacije sindikata Železarne Srečko Mlinarič, predsednik OO ZZB NOV Franc Konobelj-Slovenko, član predsedstva republiške konference ZM Igor Žitnik in drugi gostje. Na seji je sekretar Zlato Vogrič najprej prebral poročilo o delu občinske konference ZM v minulem obdobju. Iz poročila je razvidno, da je v občini okoli 4.400 mladih, starih od 14 do 27 let. Od tega je 2.840 ali kar 64,5 % delavcev, 1.510 ali 34,3 dijakov in študentov, 50 ali 1,2 % pa je nezaposlenih. Mladi delujejo v sedmih aktivih na osnovnih šolah, v treh aktivih na srednjih šolah, v osmih aktivih pri krajevnih skupnostih in v petih aktivih v delovnih organizacijah. Aktiv mladih v Železarni je razdeljen v 18 obratnih aktivov, ki združujejo 1.300 mladih. Mladi v občini so v minulem letu dosegli zadovoljive uspehe tako na področju organiziranosti, kot tudi na področju izobraževanja, športa in kulture.

Ob vsestranski aktivnosti mladih pa je udeležba mladih v vodstvih družbeno-političnih organizacij in samoupravnih organov še zmerom premajhna in premalo učinkovita. Uvodni referat »O vlogi ZMS v občini« je prebral predsednik občinske konference ZMS prof. Srečko Krč. V referatu je obravnaval probleme mladih v proizvodnih odnosih in samoupravljanju, o posledicah slojevitosti mladih in o političnem delovanju ZM. V referatu »O organiziranosti in angažiranosti ZM v občini« pa je sekretar Zlato Vogrič razmišljal o oblikah in vsebini združevanja in delovanja mladih. Referatoma je sledilo blagajniško poročilo, iz katerega je bilo razvidno, da bo treba za dejavnost mladih v bodoče nameniti več sredstev kot doslej, in nato še poročilo nadzornega odbora. Letno sejo občinske konference ZM sta nato pozdravila sekretar občinske konference ZM Pavel Lotrič in predsednik občinske konference SZDL Berti Brun.

V popoldanskem nadaljevanju seje se je zvrstila vrsta govornikov, ki so obravnavali probleme mladih v delovnih organizacijah, na šolah in pri krajevnih skupnostih. Čeprav razprava ni v celoti obravnavala jasno začrtanih in zastavljenih problemov v obeh referatih predsednika in sekretarja, pa so govorniki vendar predlagali vrsto rešitev in pobud za probleme, ki tarejo mlade. Nekaj govornikov pa je bilo na razpravo premalo pripravljenih, bodisi da niso do kraja obvladali zadevo, o kateri so hoteli razpravljati, bodisi da niso razumeli resnosti in pomembnosti letne seje občinske mladinske organizacije. Koristne so bile razprave o zahtevi za večjo materialno in finančno pomoč, ki naj jo občinsko vodstvo ZM nudi mladinskim aktivom, o pobudi za ustanovitev mladinskih aktivov v samskih domovih in o predlogu za ustanovitev posebne komisije, ki bi skrbela za socialno in zaradi alkoholizma ogrožene mlade ljudi. Zanimiva je bila tudi misel, da je treba mladim ljudem za uspehe v šoli in na delovnem mestu dati primerno javno priznanje in tako k uspehom spodbuditi tudi druge, za razreševanje problemov udeležbe dijakov pri samoupravi šol pa so predlagali sestaviti posebno komisijo, saj se še vse prerado dogaja, da so vodstva šol za pobude dijakov enostavno gluhe, ali pa nanje reagirajo z neustreznimi ukrepi.

Razprava gosta iz Kranja, predsednika občinske konference ZM Kranj tov. Boštjančiča je med mladimi še posebej odjeknila, saj je jasno postavil zahtevo, da je treba mladim povsod odpreti vrata, kajti le življenje samo je najboljši učitelj. Izrazil je prepričanje, da je med mladimi dovolj sposobnih, ki bi lahko takoj uspešno zamenjali v družbenih in samoupravnih organih vse nesposobneže. Priznanje dosedanjemu delu mladim v jeseniški občini je izrekel član predsedstva republiške konference ZM Igor Žitnik, saj delovanje mladim v jeseniški občini postaja vse pomembnejši ustvarjalni člen v republiški mladinski organizaciji. Pozval je mlade, naj še naprej vztrajajo na zastavljeni poti in ustvarijo mladinsko organizacijo, ki ne bo samo pobudnik, temveč tudi uresničevalec želja in potreb mladih ljudi.

Na letni seji so izvolili tudi novo 15-člansko predsedstvo občinske konference ZM, za člana republiške konference ZMS Zlato Vogriča, tričlanski nadzorni odbor in za predsednika občinske mladinske organizacije ponovno prof. Srečko Krč. Uspela letna seja mladim jeseniške občine je tako dala dovolj materiala komisiji za zaključke in s tem tudi dovolj pobud in smernic za uspešno in poglobljeno delo v bodoče.

-nj

Spodbudne...

(Nadaljevanje s 1. strani)

modjnega, avtomatskega verziranja SM peči in sicer s predlogom 1924 R.

Dipl. inž. Emil AZMAN iz oddelka VEN je z idejno tehnično izboljšavo št. 1925 R nakazal rentabilno rešitev problema, ki sta ga le delno rešila in nakazala avtorja št. 1919 R, daljinsko reguliranje pomika dna normalizirne peči v valjarni debele pločevine na Javorniku.

Pri nakazanih teoretičnih, idejnih rešitvah teh problemov pa so na žalost nastale nove, skoraj nepremostljive težave. Za te nujno potrebne izboljšave je zmanjkalo investicijskih sredstev, ki jih naši gospodarski skupnosti kritično primanjkuje.

Avtorji nakazanih rešitev problemov se skupaj z obratovodstvi martinarne in valjarne debele pločevine in vodstvi DE talilnic ter javorniških valjarn in z javno podjetja trudijo in prizadevajo, da bi teoretično nakazane rešitve čimprej realizirali v proizvodnjo. Počasi, morda prepočasi se rešujejo te naloge in vztrajno iščejo potrebna sredstva. Zato se je odbor za novatorstvo in racionalizacijo pri DSŽ na zadnji 12. seji, dne 29. 1. 1971 odločil, da da prizadevnim in uspešnim avtorjem nakazanih nalog in problemov primerna spodbudna priznanja v obliki denarnih nagrad, ki naj bodo njim kakor tudi vsem ostalim članom kolektiva v spodbudo.

Avtorjem idejnih izboljševalnih predlogov na objavljenih razpisih št. 1919 R, 1920 R, 1921 R, 1924 R in 1925 R je bilo na zadnji seji priznanih pet stimulativnih nagrad v višini 3.300 N din. Avtorji tehničnih izboljšav št. 1920 R Ciril BURGAR, št. 1924 R inž. BESTER in Peter SEKLOČA in št. 1925 R inž. Emil AZMAN so dobili po 800 N din, avtorja predloga št. 1919 R inž. BESTER in Igor LOGAR 400 N din, avtorjema teoretične rešitve predloga št. 1921 R inž. BESTRU in inž. SOKLIČU pa je bilo priznanih 500 N din. Priporočilo odbora je, da skupaj z vodstvi DE in pristojnimi obratovodstvi skušajo svoje nakazane tehnične izboljšave čimprej realizirati in uvesti v proizvodnjo.

V novembru in decembru lani je odbor za novatorstvo in racionalizacijo pri DSŽ objavil še dva problema in sicer: Mehanizacija postopka vlečenja žlindre iz ponvic po odžveplanju grodja na plavžih in Označevanje slabov in bfirmov na čelni strani na škarkah Blaw Knox in valjarni bluming. Na žalost vse do danes referat za novatorstvo in racionalizacijo na ta dva razpisa še ni dobil niti enega teoretičnega, idejnega odgovora. Odbor za inovacije pri DS Železarne bo tako kot do sedaj tudi v bodoče objavljal razpise za še nerešene naloge in probleme, za idejno rešitev naloge pa bodo razpisane tri spodbudne nagrade. Vsi razpisi trajajo pol leta po objavi.

Samoupravni organi v preteklem tednu

12. seja odbora za izume in racionalizacije

Predsednik odbora za izume in racionalizacije inž. Janez Faletič je sklical 12. seja v petek, 29. januarja ter predlagal za dnevni red pregled sklepov in reševanje tekočih problemov.

Pri pregledu sklepov so ugotovili, da so predlogi v postopku realizacije, vendar gre poslovanje v zvezi s tem mimo določil organizacijskih predpisov, kar verjetno kaže na to, da odgovorni delavci premalo poznajo organizacijske predpise ali pa nimajo dovolj zanimanja, da bi prispevali večji delež k novatorski dejavnosti. V zvezi z izvrševanjem sklepov so sprejeli še dodatne sklepe in sicer: potrdili so dva razpisa, ki jih je v ZELEZARJU objavil direktor TKR v soglasju s predsednikom odbora, obratovodjem so naročili, da morajo v informacijo ob predlogu za rešitev tehničnega problema dostaviti tudi izračun pričakovanih prihrankov in koristi. Sklenili so, da ne bodo pregledovali predlogov, ki prej ne bodo predpisano ocenjeni in podpisani na obrazcu in da predlog, ki ga avtor ni predložil v oceno, zastara po 3 letih od dneva ko se je začel praktično uporabljati v proizvodnji.

Nato so pregledali nekoliko predlogov in nagradili tele:

Predlog 1886 — naprava za demontažo in montažo elektromotorja za elektromehanski pogon elektrod na Lectromelt peči za nagrado 2433 din;

Predlog 1944 — rekonstrukcija vertikalnega zbiralca za iztirjene valjance za nagrado 3760 din in

predlog 1945 — doprinos tehnologije valjanja Č 4771 na srednji progi za nagrado 3371 din.

Obravnavali so tudi dve pritožbi na ocenitev predlogov in obe zavrnili, ker je ena zastarala, zamudili so rok za pritožbe, druga pa ne navaja novih elementov, po kateri bi se predlog lahko računal kot tehnična izboljšava ali racionalizacija.

V zvezi z reševanjem predlogov so sklenili, da se lahko stroški za izvedbo predloga razdelijo na več let, če je realiziran predlog nova naprava ali pa se z njim povečuje vrednost osnovnega sredstva. Odobrili so kritje stroškov nastalih v zvezi s patentno prijavo naprave »KOBNIS« in naročili sektorju za ekonomika, da pooblasti patentno pisarno, da patent prijavi pri zveznem zavodu za patente.

Vzeli so na znanje poročila referata za racionalizacije in novatorstvo o inovacijski dejavnosti v železarni v minulem letu. Izrekli so priznanje komisijam za racionalizacije pri svetih delovnih enot, ki so razen dveh izjem vse dobro delovale in se prizadevno vključile v reševanje in napredek te dejavnosti v naši železarni. Predsedniku so na-

ročili, da ponovno skliče sestanek s predsedniki komisij in I. asistenti ter asistenti za vzdrževanje, ki so v obratih določeni za mentorje avtorjev predlogov, ker prvi sestanek zaradi slabe udeležbe asistentov — mentorjev ni uspel tako kakor so pričakovali.

V nadaljevanju seje so obravnavali razpise za rešitev tehničnih problemov. Sklenili so, da bo odbor nagradil predloge dostavljene na razpis glede na pričakovane rezultate, po realizaciji pa glede na dejanske stroške. V zvezi s tem so že na tej seji nagradili nekaj predlogov na doslej prijavljene razpise in sicer:

predlog 1925 R s I. nagrado 800 din,

predlog 1920 R s I. nagrado 800 din,

predlog 1919 R s II. nagrado 400 din,

predlog 1921 R s I. nagrado 500 din,

predlog 1924 R s I. nagrado 800 din.

Potrdili so tudi nova dva razpisa in sicer:

Ciščenje dna v globinskih pečeh v bluming valjarni in razpisali nagrade:

I. nagrada 800 din

II. nagrada 500 din

III. nagrada 320 din

Izboljšava zabojev za škajo pod tehnicno blokovi s takimi nagradami:

I. nagrada 600 din

II. nagrada 300 din

III. nagrada 240 din.

V valjarni Bela lani manj poškodb

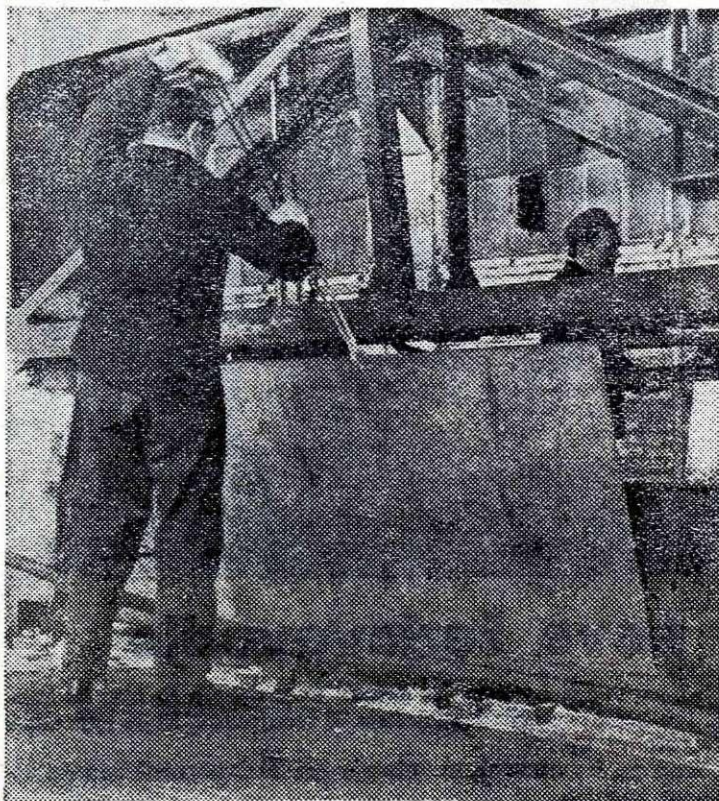
Varnostni tehnik Franc Svetina je na seji HTV komisije pri svetu delovne enote valjarne Bela navzočim članom posredoval več primerjalnih podatkov o poškodbah v valjarni Bela in valjarni žice za leto 1969 in 1970. Iz podatkov je razvidno, da je bilo leta 1969 v vseh oddelkih valjarne Bela in v valjarni žice poškodovanih 56 sodelavcev in so zato izgubili 1711 delovnih dni oziroma 30 dni na osebo.

Lani pa je bilo poškodovanih 43 delavcev in izgubljenih 1143 delovnih dni, kar predstavlja 26 delovnih dni na osebo. Našteti so bili tudi vzroki za poškodbe v lanskem letu. Za bluming valjarno omenja poročilo vzroke pri transportiranju in zapenjanju ter odpravi materiala. To so bile v glavnem lažje poškodbe. V adjustaži bluminga so imeli lažje poškodbe zaradi okvar na dvigalih, pomožnih nosilnih sredstvih, ki v začetku leta še niso bila urejena. Poleg tega je bil prisoten med vzroki za poškodbe tudi osebni faktor.

V adjustaži valjarne trakovi so imeli poškodbe zaradi neurejenega delovnega okolja in delno zaradi fluktuacije delovne sile (novosprejeti delavci). Tudi v tem primeru je med vzroki osebni faktor. V valjarni žice je prišlo do poškodb zaradi tega, ker niso urejena pomožna transportna sredstva in zaščite na delovnih mestih. Zlasti je kritično delovno mesto zakladalca peči.

Varnostni tehnik tov. Svetina je zatem poročal še o ukrepih, ki so bili izvedeni z namenom, da bi zmanjšali poškodbe. V razpravi so poleg tovariša Svetina sodelovali še tovariši Grošelj, Jakšič in Ravnihar iz valjarne žice. Go-

vorili so o nadaljnjih ukrepih ki so potrebni v tem obratu, da bi zagotovili varno delo. Predvsem je mišljena izdelava zaščitnih elementov na novih napravah, popravilo vrat v bližini delovnega mesta, kjer dela zakladalec peči, opozorili pa so tudi na delo vzdrževalcev, ki je včasih tudi površno. Olje iz navijalca spuščajo v kanal, to pa lahko povzroči tudi požar. Ob koncu seje je tovariš Svetina povedal, da so ali pa bodo še izdelane analize dela, tako da bo sleherni delavec poučen od inštruktorja dela. Ljudje morajo znati delati, obenem pa je treba preveriti znanje in izdajati potrdila. Tako analize kot poučevanje mora biti letos opravljeno.

Pocinkovalnica pločevine na Javorniku

1. konferenca...

(Nadalj. s 1. str.)

sak na osnovi domačih in domicilnih cen določili interne cene. Te pa so nižje od tržnih cen na domačem tržišču. Vsekakor je to pomemben prispevek ekonomistov iz Siska.

V drugem sestavku kombinata Sisak je prikazana in ekonomsko analizirana situacija gospodarstva v črni metalurgiji, ki onemogoča učinkovitejšo vključevanje v domače tržišče, četudi se izkoristijo vsemogoče notranje rezerve (kot poraba koksa in repro materiala), vendarle do neke meje. Tako zaradi slabe reproduktivne sposobnosti črne metalurgije zaostajamo bolj in bolj za svetovnim razvojem. Zato tudi dražje proizvajamo. Na koncu je postavljen zahtevo, da ne smemo več dopustiti nadaljnjih obremenitev gospodarstva.

Združeno podjetje slovenske železarne je v svojem prispevku o samoupravnem dogovarjanju in samoupravljanju v slovenskih železarnah, ki ga je prebral sekretar združenega podjetja, izhajajo iz referenduma o združitvi. Od takrat dalje se je začelo razvijati bolj načrtno sodelovanje in graditi sistem samoupravljanja v združenem podjetju. Praktično je nakazano dogovarjanje med slovenskimi železarnami, med združenim podjetjem in združenjem in posameznimi železarn z drugimi delovnimi organizacijami. V prispevku je bilo na primerih koksa in železniških prevozov ter še nekaterih drugih konkretnih primerov dokazano, kako se samoupravni dogovor lahko izkoristi samo enostransko.

V razpravi smo slišali še druge prispevke. Kadri in samoupravljanje, prispevek kombinata Smederevo, Delavski svet in zbor delovnih ljudi, pripravila železarna Vreš, Kvaliteta samoupravnih odločitev, prispevek železarne Zenica, Kadrovska politika v že-

lezarni Skopje ter več sestavkov na temo Razvoj samoupravljanja in neposredno samoupravljanje. V razpravi je sodeloval tudi pomočnik zveznega sekretarja za gospodarstvo Lazo Vukota, ki je razložil stališče zveznih organov do črne metalurgije. Poudaril pa je, da mora ta veja gospodarstva dobiti ustrežnejše mesto v jugoslovanskem prostoru, ker ji to pripada. Zato pa morajo v črni metalurgiji bolj kot kdajkoli doslej pristopiti k znanstvenemu načrtovanju in razvoju, tako kratkoročnega kot dolgoročnega.

Vse to in pa sklepi ter zaključki konference bodo v pomoč zveznim organom pri načrtovanju gospodarske politike.

Član ZIS Blagoje Popov je imel pripombe na predlagane zaključke konference in predlagal, da naj imajo zaključki splošen pomen in da naj bodo le ozko vezani na črno metalurgijo. Govoril je še o že sprejetih stabilizacijskih ukrepih, ki pomenijo šele začetek in pa o predvidenih razbremenitvah v gospodarstvu. Po zaključni razpravi je konferenca posebej razpravljala o zaključkih, katerih prečiščeno besedilo bomo objavili kdaj drugič. Sprejeti zaključki na eni strani predstavljajo obvezo za vse delovne organizacije v okviru Združenja jugoslovanskih železarn in jim dajejo vrsto nalog, ki zahtevajo enotne in sistemske rešitve. Na drugi strani pa so odprta vprašanja na relaciji gospodarska organizacija — gospodarstvo, družba in pa neresena vprašanja neposrednega samoupravljanja, na katera bo moral odgovoriti kongres samoupravljalcev Jugoslavije. Jasno je, da zaključki in prebrani referati za zvezne organe predstavljajo pomemben material pri načrtovanju gospodarstva in samoupravnih odnosov.

Če na koncu ocenimo pomen in uspeh prve konference samoupravljalcev črne metalurgije, lahko zaključimo sledeče: sama konferenca je bila sicer dobro pripravljena, a ni bila dovolj reprezentirana v jugoslovanski prostor, glede na težko situacijo v črni metalurgiji. Vendar pa so materiali in prispevki na konferenci, posebno iz slovenskih železarn in kombinatov Sisak ter Smederevo, nov pomemben in napreden korak v razvoju samoupravljanja, ki vsebinsko in kvalitetno bogati odnose med delovnimi organizacijami in družbo. Zaključki so sicer preveč deklarativnega značaja, kot tudi druge naše resolucije, predstavljajo pa veliko obvezo, s katero se pravo delo samoupravljalcev črne metalurgije šele začne. Zato ne smejo ostati v predalu, ampak postati vsakdanja obveza in vodilo pri izpolnjevanju delovnih nalog.

Zato lahko zaključimo, da je prva konferenca samoupravljalcev črne metalurgije lep prispevek k nadaljnjemu poglobljanju samoupravljanja in samoupravnih odnosov v jugoslovanskem prostoru.

Sestanki delovnih skupin

16. 1. 1971 — PLAVŽ — JANŽIČ — KAMNOLOM TREBEŽ — Ker opažajo, da je bilo v zadnjem času na plavžu več poškodb zaradi padcev na poledeh mestih, opozarjajo na pravočasno posipanje poti s peskom. Večkrat je treba pregledati steno zaradi snežnih plazov. Proizvodnja poteka v redu, še vedno pa imajo težave zaradi predrobne dolomita. Če bo montirana sejalna naprava, bo treba misliti tudi na povečanje staleža zaposlenih, ker bo 40 % drobiža kot odpadke in bo za toliko treba povečati tudi proizvodnjo. Seznanjeni so bili z vzroki slabe proizvodnje na plavžu, s položajem na novi aglomeraciji ter Železarne zaradičasne prekinitve prevozov po železnici.

18. 1. 1971 — PLAVŽ — JELOVČAN — APNENICA — S proizvodnjo v decembru na plavžu niso bili zadovoljni. Stara aglomeracija je 18. januarja prenehala obratovati, vsi delavci pa so dobili zaposlitev na novi aglomeraciji, ki bo že v prihodnjih dneh začela obratovati na dve izmeni. Z granulacijo apnenca niso zadovoljni, čeprav je bil na razgovoru predstavnik iz Radovljice, ki je imel nalogo, da predloži načrt, kako bodo vgradili drobilec v kamnolomu Breznica. Ob koncu sestanka so analizirali še smrtno nesrečo na rudnem dvoru.

19. 1. 1971 — JAVORNIK I — BENEDIČIČ — ADJUSTAZA — Najprej so pregledali zapisnik zadnjega sestanka, nato pa prebrali informacijo obratovodstva. Ker je informacija vsebovala odgovore na vsa vprašanja, pripomb niso imeli. Ponovno so bili opozorjeni na koriščenje delovnega časa in razpravljali o združitvi obrata Javornik I in valjarne žice na Beli. Govorili so tudi o prehodu na dvoizmensko delo v adjustazi. Na vsa vprašanja je delovna skupina dobila ustrezne odgovore.

19. 1. 1971 — VALJARNA ŽICE — KNAPFELJ — PROGA — Letni plan v višini 105.000 ton je dosegljiv, če bodo uvedli dvožilno valjanje. Uvesti je treba kampanjsko valjanje kvalitetne žice in programirati proizvodnjo tako, da bo čimmanj zastojev ob menjavi dimenzij. Vložek, ki ga dobijo iz bluminga naj bo kvalitetnejši, saj dobijo blume, ki so izven dimenzij, krivi ter sploščeni na rezih. To povzroča težave pri valjanju in zastojev. Predlagajo, da bi v normativ upravičencev vnesli polanene obleke tudi za adjusterje, ki morajo ob remontih očistiti kanale za škajo. Na prog 450 Ø naj bi povečali normativ za enega delavca in eno postavko prevzemalca vložka. Vprašujejo, kdaj bo realiziran njihov predlog za stimulacijo pri proizvodnji sto ton za celo posado. Stimulacija pripada sedaj le valjavcem.

16. 1. 1971 — MARTINARNA — ŠCERBIČ — PONVICARSKI ZIDARJI — Prebrali so važnejše člene osnutka pravilnika o odgovornosti delavcev na delu v ZPSŽ. Nato so poslušali informacijo o srednjeročnem razvojnem programu in bili mnenja, da bo treba delo opraviti dobro in pravočasno. Le tako bodo lahko pripomogli, da bosta obe jeklarni kar najboljše izpolnili proizvodni načrt. Grajali so slabo delo vzdrževalcev, strojnih in elektro naprav, ker s slabim delom onemogočajo pravočasno izpolnjevanje proizvodnih nalog. Ponovno je bilo postavljeno vprašanje glede ustreznih verig in tople vode za umivanje. Prav tako niso zadovoljni s stanjem in vzdrževanjem higienskih prostorov. Razsvetljava delovnih prostorov v nočnem času predstavlja stalen problem pri ponvicah in v stari valjarni žice, ter v garderobah.

18. 1. 1971 — PIV — REPE — ENERGIJA — Obravnavali so predlog akcijskega programa, govorili o prihrankih na rezervnih delih za kisikarno Sava. Nekatere enostavnejše dele bi lahko izdelali doma, ki bi bili cenejši na primer razna tesnila, matice in podobno.

20. 1. 1971 — TRANSPORT — ŽMITEK — CESTNI ODDELEK — Zaradi velikega dovoza surovin je pomanjkanje delovne sile problem št. 1. Na vsaki izmeni imajo samo po dva delavca za ročno razkladanje in si zato pomagajo s prostovoljci. Da bi sproti lahko opravili delo, bi morali imeti v vsaki izmeni od 6 do 8 delavcev. Delavci, zaposleni na vagonih, so z OD še kar zadovoljni, delavcem na nasipu pa bo treba popraviti oziroma izboljšati njihove dohodke. Za stojnine imajo precej odgovornosti tudi proizvodni obrati.

20. 1. 1971 — PIV — ENERGIJA — PETERMAN — Seznanjeni so bili s problematiko Železarne. Bili so zelo kritični zaradi odnosa in enostranskega obravnavanja problemov s strani železnice. Zanima jih, kako bo letos z regresi. Menijo, da kolikor bi ti ostali na ravni iz prejšnjih let, bo manj zanimanja za letovanje na morju. Zanima jih tudi, kako bo z dopusti in koliko dni ga bo treba koristiti na proste dneve.

21. 1. 1971 — TRANSPORT — KOBENTAR — VZDRŽEVALNI ODDELEK — Da bi imeli v novi delavnici red, bodo zahtevali od šoferjev, ki pripeljejo vozila namenjena za popravilo, da bodo leta vedno čista. Obseg dela je vedno večji, v delavnici pa je vedno manj delavcev. Postavljeno je bilo tudi vprašanje glede pranja delovnih oblek oziroma če je to v tovarni sistemsko urejeno.

21. 1. 1971 — JAVORNIK I — BRIŠAR — TEHTNICA — Prebrali so informacijo obratovodstva in izrazili zadovoljstvo, ker je komisija za kategorizacijo delovnih mest ugodno rešila njihovo prošnjo za povečanje tarifnih postavk iz III. v IV. skupino. Žerjavno progo 7,5 t žerjava bo treba popraviti, na mačku zamenjati kolesa. Ponovno opozarjajo na popravilo strehe na mačku 5 t žerjava — magnetna proga.

21. 1. 1971 — JAVORNIK I — DOLINAR — ADJUSTAZA — Seznanjeni so bili z izpolnjevanjem proizvodnega načrta v decembru. Obenem so bili seznanjeni tudi s predvideno reorganizacijo, ko bodo s 1. februarjem opravili prehod na dvoizmensko obratovanje. Ker so nekatera delovna mesta ukinjena, bodo delavci razporejeni na druga ustrezna delovna mesta v adjustazi ali na prog.

22. 1. 1971 — TRANSPORT — KRAMAR — CESTNI ODDELEK — Govorili so o delovni disciplini in koriščenju delovnega časa v obratu. Ker zaradi občutnega pomanjkanja delavcev ne morejo v bližnji prihodnosti pričakovati izboljšanja, so potrebni večji napor vseh zaposlenih na delovnih mestih. Delavci zaposleni pod žlindra žerjavom zahtevajo, da dobijo kožuhe z ovratniki, ker jih na nasipu tudi potrebujejo.

22. 1. 1971 — JAVORNIK I — FRANC MARKELJ — JOŽE MARKELJ — LAHKE PROGE — Prisotni delavci obeh skupin so bili seznanjeni z informacijo obratovodstva glede zastojev ter zaščitnih sredstev. Pojasnjeno je tudi glede enakih kriterijev za dodeljevanje dopustov kot so bili v lanskem letu. Ponovno so opozorili valjavce, naj nosijo očala, sicer ne bodo mogli biti zaposleni na omejenih delovnih mestih. Ponovno so opozorili sodelavca Draga Kovača, da mu bo ob prvem prihodnem neopravičenem izostanku z dela odpovedano delovno razmerje. Vprašujejo, kako je z 11 % povečanjem osebnih dohodkov in se pri tem sklicujejo na TV objavo.

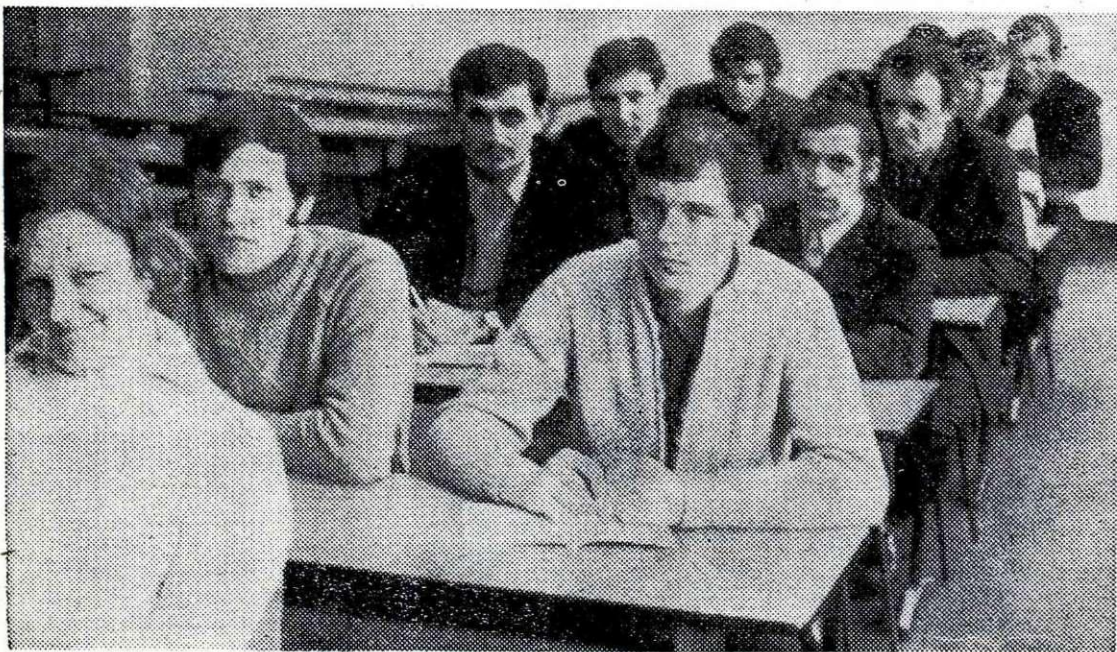
22. 1. 1971 — STROJNO VZDRŽEVANJE — CERKOVNIK — VZDRŽEVANJE HVŽ — Najprej so bili seznanjeni z odgovorom sekretarja samoupravljanja na zapisnik sestanka z dne 4. 12. Ugotavljajo, da so njihovi predlogi k osnutku statuta v glavnem upoštevanji. Na sestanku bi morali obravnavati predloge na statut in ne samo na tisti del, ki se nanaša na njihovo skupino.

Ker na večkratno zahtevo in predloge ter stalne pritožbe niso dobili ustreznega odgovora, so na sestanku povabili obratovodjo strojnega vzdrževanja in predsednika komisije za nagrajevanje pri svetu DE. Ponovno so ugotovili, da je nagrajevanje strugarjev od vsega začetka nepravilno in ne ustreza njihovi kvalifikaciji, stažu in zahtevnosti delovnega mesta. Ponovno so zahtevali, da je treba nagrajevanje strugarjev čimprej urediti. S tem sta bila sporazumna tudi zastopnika obratovodje inž. Gasar in predsednik komisije za nagrajevanje tov. Pogačar.

25. 1. 1971 — HVŽ — BEM — ODPRAVA — Prisotnih je bilo deset delavcev in obratovodja inž. Mesarič. Vodja delovne skupine je prisotne seznanil z namenom sestanka, ki je bil sklican na zahtevo delavcev. Čimprej je treba urediti naslednje: potrebna je večja paletizacija izdelkov, mehanizirati premik polnih in praznih vagonov na rampi, nakladalcem odobriti prehod iz III. v IV. skupino, urediti ogrevanje skladišča ter razsvetlavo in beljenje, popraviti vrata na nakladalni rampi, ker so dotrajana. Odgovor obratovodje inž. Mesariča na postavljena vprašanja pričakujejo v začetku februarja.

26. 1. 1971 — SPLOŠNI SEKTOR — STARE — EKSPEDIT — Obravnavali so predlog reorganizacije služb po oddelkih. Ustrezno pojasnilo o spremembah je posredoval tov. Stare in obrazložil sklep komisije za kategorizacijo delovnih mest na predlog sekretarja. V razpravi sta sodelovala tudi I. administrator, ki meni, da je preveč zaposlen in grafik — tehnik. Prisotni k predlagani zasedbi delovnih mest v novem oddelku niso imeli pripomb.

27. 1. 1971 — JAVORNIK I — UDIR — ČISTILNICA — Prebrali so informacijo obratovodstva o doseženih rezultatih za december. Informirani so bili tudi o proizvodnji, ki naj bi jo uvedli v sedanjih prostorih lahkih prog. Tam, kjer je sedaj srednja proga, naj bi izdelovali hladno oblikovane profile, v prostorih lahke proge pa špiralno varjene cevi. Vendar to še ni dokončno in obstoja možnost, da proga Ø 230 ostane za valjanje ventilskih jekel. Dobili so pojasnilo glede dopustov in veljajo isti kriteriji kot v lanskem letu. S 1. februarjem bo obrat Javornik I priključen k valjarni žice Bela.

Tečaji za nove žerjavovodje

Lani 23. novembra se je začel tečaj za vodje žerjavov in dvigal. Prijavljenih je bilo 40 kandidatov, med njimi tudi dve ženski. Predavanj se redno udeležuje 20 tečajnikov, ki so zaposleni v Železarni in dva tečajnika iz Kovinotehne Celje. Tečaj bo trajal do začetka marca, nato pa bo oddelek za odrasle pri ŽIC preveril znanje tečajnikov v teoretičnem in praktičnem znanju.

Delovne skupine — oblika neposrednega samoupravljanja

Nekatere izkušnje v delu z delovnimi skupinami, ki so obdelane v monografiji železarske Jesenice pripravljene za II. kongres samoupravljalcev

V naši delovni organizaciji, v železarni Jesenice, smo imeli nenehno težave z neposrednim samoupravljanjem oziroma z vključevanjem vseh neposrednih proizvajalcev v samoupravljanje in z njihovim neposrednim sodelovanjem pri sprejemanju samoupravnih odločitev. Osnovni vzrok temu problemu je kontinuiran proizvodni proces, organizacija dela v treh izmenah skoraj v vseh obratih, veliko število delavcev, ki se vozijo na delo in z dela in razmeroma velika delovna organizacija z velikimi delovnimi enotami. Vsa naša prizadevanja, da bi v železarni ustvarili učinkovito in konstruktivno delo zborov delovnih enot so bila brezuspešna. Zborom smo poskušali dati široke pristojnosti, ki smo jih razmejevali med samoupravnimi organi in zbori, obratne delavske svete in delavski svet železarske pa smo v odločitvah vezali na odločitve zborov, pa kljub temu nismo dosegli nobenega uspeha. Sčasoma so pristojnosti zborov delovnih enot prevzeli obratni delavski sveti, delavski svet železarske pa je sprejemal odločitve brez pristanka zborov, ki jih praktično ni bilo. Maloštevilni zbori, ki smo jih nekako uspeli sklicati pa niso bili podobni zborom samoupravljalcev, ampak so, posebno v velikih delovnih enotah, bili bolj podobni mitingom. Glasovanje, če so že morali po posameznih vprašanjih glasovati, pa je bila čista suha formalnost.

Z uveljavljanjem XV. ustavnega amandmaja smo v naši tovarni opustili zbor delovnih enot in namesto tega v neposredno samoupravljanje vključili delovne skupine, ki so že bile organizirane v delovnem procesu in so imele tudi svojega formalnega vodjo, večina so bili to delovodje, vodje posameznih oddelkov ali služb. Povezovanje najmanjših in najbolj enostavnih organizacij združenega dela z neposrednim samoupravljanjem, je izoblikovalo takšno neposredno samoupravljanje, ki daje veliko vsestranskih možnosti. Delovne skupine pravzaprav nimajo nekakšne pristojnosti ali pravic odločanja razen tistih, ki se izključno tičejo njihove delovne skupine, morajo pa omogočiti oblikovanje stališč delovne skupine do posameznih vprašanj, morajo omogočiti izražanje predlogov in mnenj, morajo omogočiti informiranje in postavljanje vprašanj iz celotnega področja dela obrata, delovne eno-

te, tovarne in združenega podjetja. Po važnih vprašanjih, ki jih točno določa statut tovarne, se razpisuje referendum in delovna skupnost vedno neposredno odloča le na referendumu, s pripombo, da se morajo vprašanja referendumoma obvezno obravnavati na sestankih delovnih skupin.

Zaradi boljšega spoznanja možnosti in koristi, ki jih omogočajo delovne skupine, bi želel analizirati njihovo delo po naštetih vprašanjih na podlagi praktičnih izkušenj minulih dveh let in na podlagi konkretnih primerov.

O planu proizvodnje za leto 1971, so delovne skupine sku-

paj s perspektivnim razvojnim programom za naslednjih 5 let razpravljale v decembru minulega leta. Kljub temu, da je obseg plana za leto 1971 povečan pri zmanjšanju števila zaposlenih skoraj za 1000 delavcev, so vse delovne skupine izrazile mnenje, da je plan mogoče ustvariti, seveda z določenimi pripombami in z zagotovitvijo potrebnih pogojev. Praktično je tako plan sprejel vsak posamezni neposredni proizvajalec, njegove pripombe, mnenja ali zahteve pa so se lahko koristno uporabile pri sestavljanju akcijskih programov in programov s katerim naj se bi zagotovilo izpolnjevanje plana. Pripombe, mnenja in predlogi delovnih skupin so se lahko koristno uporabile pri izboljšanju organizacije dela, povečanju produktivnosti dela s tem pa

(nadalj. na 10. str.)

Radioaktivni izotopi in njihova uporaba

(nadaljevanje)

Tudi odkritje radioaktivnosti je plod znanstvenikov že konec 19. stoletja. Francoski fizik Becquerel (1852—1908) je odkril, da proti svetlobi zaščitena fotografska plošča po črni, če je v bližini nekaterih rudnin. Ta pojav žarčenja so imenovali radioaktivnost in slavna zakonca Marie in Pierre Curie, ki sta odkrila radij, sta pospešila raziskave radioaktivnosti in žarčenja. Postalo je jasno, da ima radioaktivnost svoj izvor v sestavi atomskega jedra in sil, ki vladajo med sestavnimi delci jedra. Te sile povzročajo nestabilnost atomskega jedra in s poskusi so dognali, da se nekateri elementi, ki so v periodičnem sistemu elementov razvrščeni precej visoko (nad P2) in pa nekateri umetni izotopi tako nestabilni, da ima njihovo jedro višek energije in oddajajo žarke. Te žarke so po tem kako se odklanjajo med dvema naelektrjenima ploščama, imenovali Alfa, Beta in Gama žarki.

Alfa žarki so v bistvu le jedro helija (${}^4\text{He}^{2+}$), ki imajo dva protona in dva nevtrona. Čeprav imajo ti žarki pri izstopu iz jedra veliko hitrost, so zaradi velike mase le malo prodorni in jih zaustavi že nekaj centimetrov zraka oziroma 0,6 mm debela plast aluminija. Atomi elementov, ki oddajajo alfa žarke, se spreminjajo in na primer iz radija ${}^{226}\text{Ra}$ dobimo po oddaji alfa žarkov nov element radon ${}^{222}\text{Rn}$. Negativno naelektrjena plošča alfa žarke privlači, to se pravi, da imajo pozitivni naboj.

Beta žarki imajo daljši doseg, ravno tako večjo hitrost, imajo pa manjšo maso. Toda tudi beta-žarke nekaj metrov zraka zaustavi. V sestavi teh žarkov so elektroni, ki prihajajo iz atomskega jedra, ki stremi po stabilizaciji in pride od razpada enega ali več nevtronov na proton in prosti elektron. Pri tem nastane tudi nov element, ki je v periodičnem sistemu elementov za eno mesto višje. Seveda se pri tem masa zaradi zanemarljive teže elektrona bistveno ne izpremeni. Primer je bizmut ${}^{210}\text{Bi}$, ki pri oddaji enega elektrona iz jedra preide v element polonij ${}^{210}\text{Po}$. Žarki beta so negativno naelektrjeni, ker so sestavljeni samo iz elektronov.

Gama-žarki so elektromagnetne narave brez električnega naboja in njihova hitrost je približno 300.000 km/sec. (hitrost svetlobe). Podobni so rentgenskim žarkom, so zelo prodorni in ravno tako izhajajo iz atomskega jedra, katero oddaja višek energije v obliki žarkov. Pri tej emisiji žarkov se atomsko jedro ne spreminja, temveč se le energetsko stabilizira.

Vsi radioaktivni elementi pri oddajanju žarkov razpadajo in izgubljajo na svoji jakosti žarčenja. Hitrost razpada je zelo različna in fiziki merijo čas, ko da en element izgubi polovico svoje prvotne jakosti. To dobo imenujejo razpolovna doba in se giblje od nekaj desetink sekunde pa do nekaj tisoč let in je za vsak element konstantna. To je dalo nekaterim znanstvenikom možnost, da so kar precej natančno določili starost izkopanim oziroma fosilov, kakor tudi samega našega planeta.

Uporabnost izotopov je zelo mnogovrstna. Mi se bomo omejili le na uporabnost v industriji pa čeprav ni več panoge v znanosti, medicini ali gospodarstvu, kjer jih ne bi uporabljali.

(se nadaljuje)

Razvojna pot civilne obrambe

1

Civilna obramba je vznikla v I. svetovni vojni z uvedbo vojnega letalstva. Po prvih napadih iz zraka so v nekaterih državah v zaledju organizirali opazovalno in obveščevalno službo, inženirsko-tehnično službo (gradnja zaklonišč) ter ustanovili razne ekipe posameznih služb. Mesta, ki so bila oddaljena od fronte, niso imela zaradi omejenega akcijskega radiusa letal potrebe po organizirani civilni obrambi. Nemško vojno ministristvo je izdalo že februarja leta 1914 prve smernice za organizacijo civilne obrambe.

Med I. in II. svetovno vojno so zaradi krepitve letalstva v mnogih državah ustanovili organizacije civilne obrambe ter sprejeli ukrepe za zaščito prebivalstva pred vojnimi strupi. V Nemčiji so leta 1927 ustanovili »Zvezo protiletalske zaščite«, v Angliji so leta 1924 formirali »Službo za zaščito« pod vodstvom vojnega komiteja leta 1934 pa so v Italiji sprejeli zakon o ustanovitvi »Nacionalne unije za zaščito iz zraka«, v Sovjetski zvezi je bilo leta 1927 organizirano »Društvo Osoaviachim«, katerega naloga je bila pripravljati ljudske množice za obrambo države. Podobne organizacije so bile ustanovljene tudi na Japonskem, v Avstriji, Belgiji, Češkoslovaški, Finski, Franciji in drugod.

Leta 1932 je v Jugoslaviji izdalo ministristvo vojske in mornarice splošno navodilo za obrambo države v primeru napada iz zraka. Leta 1939 je bilo sprejeto navodilo o zaščiti pred zračnimi napadi.

Med II. svetovno vojno je zaradi razvoja strateškega letalstva dobila civilna obramba vse večji pomen, predvsem v Angliji, Nemčiji in na Japonskem, ki so bile izpostavljene najhujšim zračnim napadom. V Veliki Britaniji je bila velika skrb posvečena gradnji zaklonišč, ki so ob napadu lahko sprejela 17.500.000 oseb. Evakuacija prebivalstva je bila dobro organizirana. Prebivalstvu so razdelili več kot 44 milijonov plinskih mask. V razne službe civilne obrambe je bilo leta 1941 vključenih okrog 1.250.000 oseb, od teh ca. 325.000 žensk.

V Nemčiji je celotno civilno obrambo vodil komandant letalstva v sodelovanju z ministristvom notranjih zadev ter nacionalsocial. partijo. Samozaščita je predstavljala najširšo obliko zaščite prebivalstva. Industrijska civilna obramba je zaradi dobre organizacije in strokovnosti članov imela manj žrtev kot v mestih.

Na Japonskem niso sprejeli obsežnejših zaščitnih ukrepov, gosto naseljena mesta s pretežno lesenimi hišami so bila izpostavljena požarom. Najbolj so bila prizadeta srednja in manjša mesta, ker so bila sredstva civilne obrambe osredotočena predvsem na večja mesta. Prav zaradi zastarele opreme, nezadostnega števila hidrantov na ulicah in pomankljive vodovodne mreže so požari uničili okrog 2.500.000 hiš. Zaradi nezadostnega števila strokovnega kadra so bile težave tudi v zdravstveni službi, za gradnjo zaklonišč pa ni bil odložen kredit.

V Jugoslaviji je bila civilna obramba zaradi nepripravljenosti državnega in vojnega aparata — razbita že v prvih dneh marca leta 1941.

Takoj po osvoboditvi Beograda so bili dani boljši pogoji za učinkovitost organizacije civilne obrambe. Po II. svetovni vojni so se naglo razvila nova sredstva. Rušilna moč jedrskega orožja predstavlja s svojimi posledicami novo veliko nevarnost. Potencialno nevarnost predstavlja uvedba novih garnitur vojnih strupov, predvsem živčnih ter biološka napadalna sredstva. Strokovnjaki menijo, da je z dobro organizirano civilno obrambo mogoče zmanjšati število žrtev od 4 do 20 kratno.

Splošne ukrepe civilne obrambe, ki jih predvidevajo v uradnih navodilih skoraj vseh držav — delimo v tri skupine:

- preventivni ukrepi,
- zaščitni ukrepi,
- nudenje pomoči.

V preventivne ukrepe spadajo: razmestitev industrije, dekoncentracija industrije, podzemna industrija, gradnja širših trgov in ulic, gradnja stanovanjskih kompleksov izven mestnih centrov itd. Vse bolj se razvija podzemni urbanizem. Evakuacija in disperzija prebivalstva predstavlja najvažnejši preventivni ukrep.

Zaklonišča oziroma gradnja zaklonišč predstavlja glavni zaščitni ukrep.

Za nudenje pomoči je potrebno organizirati različne službe, ki so lahko lokalne ali mobilne (motorizirane).

Medtem, ko skrbijo za zaščito prebivalstva in imetja v normalnih pogojih ustrezne službe, predstavlja zaščita prebivalstva in imetja v izrednih pogojih poseben problem.

Na predvečer fašističnega napada

Miha Klinar
Spomini iz NOB

3

Ko je vlak pripeljal in so se ob oknih pojavili interniranci z Jesenic, Gorij, Bohinja in Mojstrane, je množica zavihrala in začela vzklikati:

»Dol z zatiralci!«
»Dol s fašizmom!«
»Hočemo delavsko oblast!«
»Živela Sovjetska zveza!«
»Živel Lenin!«
»Živela komunistična partija Jugoslavije!«

Med tem vzklikanjem, ki ga ni hotelo biti konca, so vstopili v vlak tudi »vpoklicniki« z Javornika in Koroške Bele. Policijski komandir Jesih je bil bled od jeze in nemoči. Policistov in orožnikov je bilo premalo, da bi razgnali demonstracijo, ki jih je iznenadila, pa tudi prestrašila, da si niso upali intervenirati.

S tem pa demonstrativnega odhoda še ni bilo konec. Ko je vlak odpeljal in se ustavljal na gorenjskih postajah,

so skoro na vsaki postaji vstopali novi »vpoklicniki«. Mnogi med njimi so bili člani KPJ, drugi njihovi simpatizerji in protifašisti. Vstopali so v Lescah, v Kranju in še na nekaterih postajah do Ljubljane. Že na vlaku so komunisti pripravljali druge »vpoklicnike« in jih organizirali, da bi vsi skupaj v Ljubljani demonstrativno izstopili in priredili demonstrativno povorko po mestu. Tudi v glavnem mestu takratne Dravske banovine, v katero se je Slovenija »spremenila« pod Živkovičev diktaturo, so CK KPS in ljubljanski komunisti v zvezi z »orožnimi vajami« pripravljali veliko demonstracijo na ljubljanskih ulicah, a jo je preprečila policija. Prav tako je policija, ki je zastražila ljubljansko postajo, ob prihodu vlaka preprečila gorenjskim »vpoklicnikom« izstop. Vzlic temu pa ni mogla preprečiti

ljubljskim demonstrantom, ki so se zbrali na postaji in na ulici pred postajo, demonstracije in izražanja simpatij do »vpoklicnikov«. Vzklikanje revolucionarnih gesel in petje »internacionale« je prav tako kakor na Javorniku potrjevalo vpliv, ki ga je v zadnjih letih dosegla KP pri ljudstvu, obenem pa dalo slutiti, da se bo pot »vpoklicnikov« na »orožne vaje« spremenila v veliko protifašistično demonstracijo. Oblast je lahko spoznala, da revolucionarnega in protifašističnega gibanja ne bo več mogla zavreti, dasi je minilo že celih dvajset let, ko je prepovedala KPJ. Podtalni revolucionarni tok ni usahnil, marveč je postal vse močnejši in prodiral v širino prav v usodnih časih, ki so čakali naše ljudstvo.

Ker ljubljanska policija ni mogla pregnati demonstrantov s postaje in s predpostav-

ne ulice, je poskrbela, da je vlak čimprej odpeljal, kmalu potem, ko so vstopili ljubljanski vpoklicniki.

V Hrastniku je »vpoklicnike« znova sprejela množica z vzklikanjem gesel in z njimi pospremila hrastniške steklarje in rudarje, ki so morali na isto pot. Trbovlje so demonstrirale svojo revolucionarno tradicijo. Petminutni postanek so »vpoklicniki« izrabili in izstopili, da bi se pomešali s hrastniškimi in trboveljskimi tovariši, med katerimi je bil tudi Lojze Hochkraut (znani predvojni komunist, narodni heroj, padel v NOB).

Orožnikom seveda ni bilo prav, da so »vpoklicniki« izstopili. Bili pa so kakor do sledi še povsod brez moči. Trboveljski rudarji so se jih privoščili prav po trboveljsko. Ko so se orožniki zapodili mednje, da bi preprečili petje »Internacionale«, je »Internacionala« za hip zares premolknila. Zato pa so rudarji, še predno so bili orožniki pri njih, nalašč zapeli himno »Bože pravde«, ob kateri so se morali orožniki postaviti v stav mirno, kar je med »vpoklicniki« povzročilo mnogo smeha in dobre volje, petminutni postanek pa se je spremenil v zamudo. Dolgo je trajalo, da so orožniki spravili svoje »varovance« zo-

pet na vlak, ki je odpeljal s polurno zamudo. Gorenjskim »vpoklicnikom«, zlasti jeseniškimi in javorniškimi, ki so vozili od Jesenic do Trbovelj že nekaj ur in ki so na svoji poti doživeli že več demonstracij s petjem »Internacionale«, se je zdelo, da je ta pesem napolnila vso Slovenijo, saj je odmevala od vsepovsod na njihovi poti. »Internacionala« jih je navdala z občutkom moči.

Beograd

Ko je vlak z interniranci zapustil Slovenijo, demonstracije niso prenehale. Spremljale so jih na vseh večjih postajah ob vsej poti proti glavnemu mestu Jugoslavije, Beogradu, obenem pa je tajna policija opazovala zadržanje »vpoklicnikov«. Nenadoma se je pojavil neki policijski agent, ki jih je začel legitimirati. V vagon, v katerem se je peljal Lovro Albreht, je nenadoma vstopil človek, ki že po svojem videzu ni sodil med internirance in kmalu nato začel pregledovati dokumente. Lovro Albreht se mu je uprl.

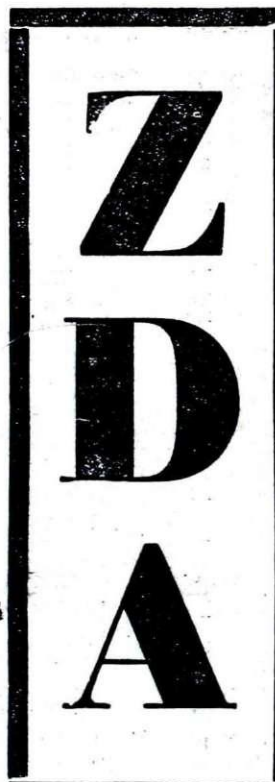
»Ne dam.« je rekel in zahteval, naj se mu najprej predstavi tujec, če ima pravico zahtevati in pregledovati dokumente drugih.

Tujec se mu je samo zviška nasmehnil, rekel pa ni

5

Kamenčki
iz
mozaika

Lučka Rozman

O'Hare International — je največje in najprometnejše poslovno letališče na svetu. Dnevno na njem pristane ali vzleti okrog 50.000 potnikov. Tretje, najmanjše, pa je na ravnem polotoku, ki se steguje v Michigansko jezero v neposredni bližini centra mesta. Uporabljajo ga predvsem letala raznih družb in privatnikov, kar letno znese okrog 400.000 potnikov.

CHICAGO

Chicago je največje mesto Illinoisa, »prerijske države« z velikim naravnim bogastvom. Na rodovitni zemlji farmarji še danes tako kot prvi priseljenci gojijo koruzo, govedo in prašiče, v mestih pa se je razvila industrija, ki je postala največji proizvajalec poljedelskih strojev, koruznih izdelkov in bonbonov v državi. Jezero Michigan je njeno okno v svet, ki meri kar 35.840 km² in je tretje po velikosti v ZDA. Ob njem se je na križišču starih trgovskih poti razvilo velemesto. Koncem 18. stoletja je bila tukaj še trgovska postaja s kožuhovino, ki je zaradi ugodne lege kmalu postala center transportnih dejavnosti in trgovine. Leta 1837 so Chicago uradno proglasili za mesto s 4170 prebivalci. Rasel je skupaj z narodnim gospodarstvom, razvile so se tovarne, industriji je sledila koncentracija kapitala in razvoj bančništva. Leta 1871 je velik požar uničil skoraj vse mesto, a si je kmalu opomoglo in postalo ekonomsko središče bogate pokrajine med

centralno Kanado, Mehiškim zalivom, Rocky Mountains ter Appalachi. Nobeno drugo mesto na svetu ni doseglo tako hitrega gospodarskega razvoja in hkrati posvečalo toliko pozornosti tudi drugim, negospodarskim dejavnostim.

Danes se Chicago razprostira na površini 5.879 km², na kateri živi čez 3,5 milijona ljudi. Skozi središče mesta teče reka Chicago. Mesto je »naj« v marsikateri gospodarski dejavnosti: — ima največje sladkovodno pristanišče na svetu, ki lahko služi morskemu, rečnemu in jezerskemu prometu, — največje poslovno letališče tako po številu potnikov kot po površini, — največji železniški center, — največji poštni urad, — je največji proizvajalec jekla v državi, — vodilno predelovalno in distribucijsko središče ter drugo za tisk in založništvo. Kljub temu ima zelo veliko tudi parkov, otroških igrišč, visokih šol, muzejev, galerij in drugih izobraževalnih ustanov.

Poseben čar mu dajejo nebotičniki v centru mesta, med katerimi je tudi 100-nadstropni John Hancock Center, druga najvišja zgradba na svetu. Samo newyorški Empire State Building je za dve nadstropji višji od tega 338 m visokega, s 106 m visokima TV antenama kronanega velika. A prebivalci Chicaga, ponosni na vse svoje »naj« vedno poudarjajo, da je »Big John« najvišja stanovanjsko-pisarniška zgradba na svetu. V tem pa imajo čisto prav, zakaj notranja in zunanja ar-

hitektura tega nebotičnika je nekaj posebnega. Pravzaprav je to mesto v mestu: v spodnjih petih nadstropjih so trgovine, storitvene dejavnosti, banke, restavracije in veleblagovnice, od šestega do 12. nadstropja so garaže za 1400 avtomobilov, ki imajo dostop na ulico prek spiralne okrogle zgradbe zraven nebotičnika. Od 13. do 14. nadstropja so uradi različnih družb, nato pa, kot ločnica med pisarniškim in stanovanjskim delom, dvorana s trgovinami, restavracijami, zdravstveno službo, stanovanjsko upravo ter kopalnim bazenom za stanovalce. Od tu do 92. nadstropja je 705 stanovanj s čudovitim razgledom, nato celo nadstropje, namenjeno obiskovalcem in opremljeno z daljnogledi, naslednja štiri nadstropja zaseda tudi televizija, v 95. in 96. so gurmanske restavracije z razgledom na štiri države, čisto na vrhu pa so mehanske naprave za oskrbovanje zgradbe z energijo itd. »Promet« med nadstropji opravlja 50 dvigal in pet pomičnih stopnic. Troje dvigal spada med najhitrejša na svetu, saj premagajo višino zgradbe v 39 sekundah.

Zanimivi so nekateri podatki o gradnji tega »arhitektonskega čuda 20. stoletja«: — Njegovo ogrodje je konstruirano iz 46.000 ton jekla, kar bi zadostovalo za izdelavo 33.000 avtomobilov; — vanj je vgrajenih 2.011 km žice; — orabi toliko energije kot mesto s 30.000 prebivalci; — 5 milijonov ur dela je bilo porabljenih za njegovo izgrad-

nič. Šele ko je legitimiral druge se je vrnil k njemu. »Miboste izročili vaše dokumente zdaj tudi vi?« je s posrnim vprašal.

»Bon, kadar boste dokazali, da imate pravico,« je Albreht vztrajal pri svojem in mu izročil dokumente šele, ko mu je agent pokazal policijski znak.

Taj so bili med njimi tudi policijski agenti in jih opazoval.

»Zelo se mi je, da si tudi

brat te družine,« je rekel agent, ko je vračal Albrehtu legitimacijo, in z »družino« mislil vse, ki jim je oblast namenila usodo v Medjurečju.

Albreht je molčal in čakal, da ga bo agent zapisal. A ga ni. Šel je in izginil, kakor je bil prišel nekje blizu Slavonskega broda...

Minevala je noč. Okrog sedmih zjutraj je vlak zapeljal čez zemunski most, razpet nad kalno Savo, in potem pripeljal v Beograd.

Prisluhnil je šumu. Bil je edino, kar je živega čutil izven sebe. Doslej je bila reka zunaj le voda, zdaj pa je razločil, da živi z mnogimi glasovi. Prepletajo se, ni jim mogoče slediti, in se hkrati zlivajo v skupen spev. Tenki glasovi, žuboreči, vihravi, bobneči... Ko je nekaj časa lovil ta šum, se mu je zadel ob vsej pisanosti vendarle enoličen, ko da ponavlja venomer eno in isto misel in se ponša s svojo mogočnostjo. Bil je presiromašen sobesednik za človekovo stisko. Njegova vztrajnost, ki je ni bilo mogoče zaježiti, prekiniti, je začela bobneče pritiskati na možgane. Postal je vsiljiv, zoprni, mogoče samo zato, ker mu kmet ni bil kos in je vedel, da mu ne more ubežati, in da bo šumela reka venomer, noč in dan, dokler bo on tu v ječi in še potem desetletja in stoletja, vso večnost, tudi ko ne bo več ne njega ne Nemcev, ne te vojske, ničesar več, kar mu pomeni zdaj njemu življenje in smrt.

Zatisnil si je ušesa, da bi ubežal šumu in mogel misliti. A na kaj naj misli, če ne nato, o čemer ni nikoli veliko premišljeval, kar je bilo preveč preprosto, preveč premočrtno, tako pač, kakršno je moglo edino biti. O sebi naj bi premišljeval. O tem, v kakšen voz se je zapletlo njegovo življenje to noč. In kako čemi zdaj ujet v brodnikovi hiši, iz katere so bili izselili družino, da se je v njej lahko naselila ta gnusoba žandarska. O tem, da leži na lojstrskem vozu na drugi strani hiše mrtev partizan in da je kriv njegove smrti, čeprav je za njegovo ceno potem rešil kolono ranjencev.

Ob spominu je vse popustilo v njem, sesedel se je v smrdljivo slamo v kotu. Streslo ga je, ne le zato, ker je bila klet kot ledenica. Bilo ga je še bolj mrzab sebe. Zaril se je v gnulobo, nametal si je je za hrbet, na noge in se skrčil.

Res je nehal drgetati in znova se je lotil rabote, na katero je bil obsojen. Česa koristnejšega niti ni mogel početi. Nobenega dejanja, ki bi lahko še kaj spremenilo. Prevalimo torej to skalo, si je rekel. Kako je že bilo? Oni se je vrnil v hišo, razen z

CVETKO ZAGORSKI

4

V PRECEPU

avtomatko in svetilko, obložen še z latvico mleka, hlebom kruha in celim svinjskim plečem. Zadovoljno — lačno si je ogledoval plen in z dolgimi kraki prekoračil izbo do mize. Odhrknil se je, izpustil iz ust dolg glas, ne a in ne e, kot človek, ko pride po trudapolni poti na cilj. Izvlekel je iz žepa bel, kosčen nožič in se lotil svoje pozne večerje ali kosila ali vsega skupaj. Če je bil prej videti še koliko toliko človeški, ga je bila zdaj le še nenasitna vtolina, v katero je padalo skoraj samo meso, na kruh se je redkokdaj spomnil. Slišati je bilo le še mlaskanje, domačih že pogledal ni več, kot da jih ni.

Ko je vtaknil v usta nekajkrat zaporedoma kruh in zalil obrok z litrom mleka, je odrinil, kolikor je ostalo...

Kaj bo pa zdaj, smo pomislili mi okrog peči, v upanju, da bo vstal, rekel vsaj »pišite me« in odšel.

On pa se je s hrbtom naslonil v kot, kolikor je mogel udobno, toliko da ni legel, potegnil leseno dozo iz prsnega žepa, vzela žveplenke z mize in si prižgal cigareto. Nekajkrat je puhnil, da je zadišalo po sobi — bila je tista sladko dišeča, debela angleška cigareta, za dve naši.

— Hvala za večerjo, — je rekel posmehljivo se spakovaje in nas pogledal, ko da se nas je zdaj šele spet spomnil.

Prav trudil se je, da bi videli, kako uživa. Mežikal je v gost, belkast dim in nas opazoval skozenj.

— Me pa le zanima, kaj si mislite o meni, — je rekel z vprašujočim glasom, ko da nas preskuša. Sploh je bilo vse, kar je prihajalo iz njegovih ust, kot ponarejeno, kot da ne govori, kar misli. Zraven je zvenelo še zaničljivo in domišljavo. Zato mi je postajal z vsako besedo bolj tuj, sovražnej. Še Malka, ki bi šla za rdečo zvezdo na kapi v oženj, se je držala čisto postrani.

— Recimo, da je pomota, — je nadaljeval, videlo se je, kako nekaj napleta. — Mogoče se jaz motim o vas, mogoče vi o meni. Bojite se me, mogoče me

imate za dezerterja, za strganca ali kaj. Dokazal bi vam, da nisem, ampak kako?

Resneje ko je zlagal besede, manj sem verjel. Ne toliko zaradi tega, kar je govoril, bolj zaradi načina, kako je govoril.

— Tole hribovje je znano za naše, se pravi partizansko. Če se niste sprevergli zdaj med ofenzivo? Vse je mogoče. Dokler pritiskaš na kmeta, je s teboj, ko pa le malo popustiš in se te ne boji več, ti že leze z vilami za hrbet, — je razpredal svojo tujo učenost. — Ampak jaz vas imam še zmeraj za naše, čeprav se nocoj niste ravno izkazali. Dajte mi zvezo na tej strani ali pa me spravite čez Savo...

Poslušal sem ga z enim ušesom, z drugim sem strigel iz hiše, če ta večer še koga ne prinese. Lahko bi pridrli Nemci, kot že nekajkrat te dni, lahko bi potkal po oknu tudi kak znan kurir in potem bi se na mah razpletlo. Pa ni bilo nikogar, sam sem moral s svojo kmečko glavo skozi to čudno reč...

S hrbtom naslonjen na rob peči, z rokami uprtimi v klop sem sedel na oglu, ko da se izpostavljam, braneč družino okoli peči, mater na eni strani, pri vratih, pa ženo in oba otroka na drugi, v kotu, kjer so vrata v kamro. Nepremično sem gledal prišleca, ni se ganil od mize v nasprotnem kotu, izpod slikarij na steklu, ki so varovale dom že sto let, Jožefa z obličjem, Marijo z mrtvim sinom in Florjana s korcem vode nad gorečo hišo. Gledal sem ga, poslušal in mislil na pošto, ki sem jo čutil v hladnem žepu kot pekoč predmet. Kako naj jo spravim naprej? Pri meni je pomenila nevarnost zame in za hišo, na pravem mestu bi pa pomenila rešitev mnogim partizanom. Še nocoj jo moram spraviti vsaj do Valpetiča, sem sklenil. Kot iz ozadja vsega tega se mi je iznenada pobjiskalo, zbal sem se in zveselil obenem in se že tudi odločil.

Premaknil sem se na klopi, se za ped presedel in zahrkal. Prišlec me je radovedno pogledal, obmolknil in čakal moje besede. Namesto tega sem se dvignil s klopi in stopil k omarici v steni, pa vzel iz nje slatinsko steklenico in kozarec. Z udrzanim korakom, premišljeno sem odnesel oboje na mizo in natočil. Oni je prijetno — veselo pomežiknil, ko da sva se ta hip o nečem sporazumela. Zvrnil je in jaz sem pa prisedel.

Nisem prišel z besedo takoj na dan, s pogledom, uprtim v steklenico, sem počasi privlekel iz grla:

— Taki so ti vojskinci časi. Kmet je zmeraj z eno nogo v grobu... Se pravi, da bi rad čez... — Namenoma sem ga ošinil z nezaupnim pogledom, ko da še zdvajam. — To ni lahko, zdaj med ofenzivo... Ampak mogoče ti le pomorem.

— Saj sem vedel! — je vzkliknil razveseljen. — Počakaj tu, v četrt ure bom nazaj, samo da pokličem človeka, ki te popelje do Save in s čolnom čez.

Zdaj me je on pogledal nezaupljivo. — Stari, ne igraj se. — Kakor hošec, pomagati sem ti hotel. — Samo posvaril sem te — se je umaknil. Medtem ko sem snemal s prečke ob peči klobuk, je položil uro na mizo in se zamislil... Nekaj skokov in bil sem pri Merkovcu. — Prav si imel, — sem mu rekel. — Tisti človek res ni — partizan.

Na kratko sem mu razložil načrt, on pa se je počel hujati za ušesom in naredil kisel obraz. Da je načrt dober, mi je potrdil, samo igra mu ni bila po duši.

— Oni so začeli s tem, — sem rekel in mu izročil pošto. Zataknil si jo je znotraj klobuka in se odpravil.

Doma sem bil prej, kot je oni pričakoval. — No, kaj je? — je vprašal nestrpno. — Kake pol ure bo treba počakati, človeka, ki ve za čoln, še ni domov...

Bil je zadovoljen z odgovorom. Uro je imel še zmeraj na mizi, igral se je z verižico. Govoriti se mu bržčas ni več ljubilo, glavo si je naslonil v dlani, veke so mu lezele skupaj in široko je zazelal.

Medtem ko sem bil zunaj, so se spravili mati v posteljo ob steni, zdaj je odšla v kamro še Malka. Lona je malega že prej onesla v sobo na oni strani veže, sama pa še posedela ob peči.

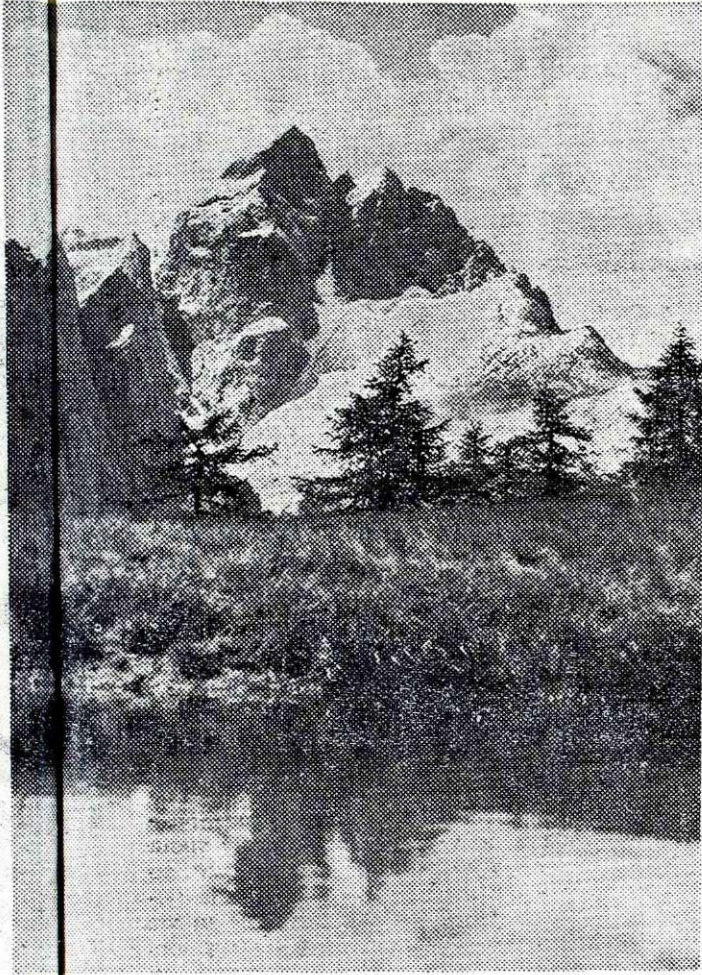
Na pol poti je že, sem premišljal o Merkovcu. Zdaj je že na Lazah, navzdol gre hitro...

Oni za mizo je spet zehal, pošteno se mu je drevalo. Pa se je premagal, dvignil glavo, pretegnil roke in kot iz dolgega časa jel kvasiti svoje duhovnosti:

— Ne uide vam odlikovanje, če me spravite na ono stran...

Mogoče je mislil resno, a bolje bi bilo, ko sploh ne bi odprl ust. Kateri partizan je že kdaj kvasil take?

— Zaslužen človek boste... Veliko zadevo boste pomagali urediti...

O obem zboru fotoamaterjev berite na 13. strani. Na sliki mojsovina fotoamaterja Matevža Miklja

njo; gradilo ga je po 2.000 delav hkrati; — njegova višina je daljša od najdaljše ladjesih časov — letalon-silke enterprise.

Zabisk John Hanckok Cent smo izbrali lep dan in se spaj z drugimi obiskovalci popeljali do 94. nadstrop. Steklene zunanje stene vseh štirih straneh zgradbe omogočajo prekrasen pogled na ves Chicago ter na del obale in Michigansko jezero. Proti severu se je odvila celotna Zlata obala s ščinami za kopanje in zalivanja jahte in jadrnice, Lincoln park, kjer je med drugimi rekreacijskimi objekti tudi eden od živalskih vrtov stari del mesta, kjer je des veliko predvsem nočnih zabavišč in dragih boutique. Čisto blizu pod nami smo gledali na streho Playbvega nebotičnika z najmanjšim svetilnikom za letala jezero pa so se stegovale omoli in ploščadi pristani. Proti jugu so se lepo videli številni mostovi čez reko Chicago in vsi znani nebotičniki ob njej: — Prudential, — bančne družbe, — 60-naropna okrogla stanovanjska dvojčka — Marina City, — rastoči nebotičnik

IBM-a, — Board of Trade, v katerem je sedež največje borze za žito, — Civic Center, pred katerimi stoji 162 tonska skulptura, Picassojevo darilo Chicagu, — ter ogromna zgradba Merchandise Marta, po obsežnosti druga na svetu za Pentagonom. V njej je center za trgovino na debelo in zaposluje čez 27.000 ljudi. Kot na dlani je ležal pred nami veliki Grant park z vsemi svojimi zanimivostmi: Na sredi spominski vodnjak, največji tovrstni na svetu. Vodo brizga iz 130 curkov tudi po 27 m visoko; moderno oblikovan polodprt prostor za godbo in glasbene prireditve na prostem; stadion s 105.000 sedeži; pa še zgradbe prirodoslovnega, tehničnega muzeja, akvarija in planetarija, kar vse smo si kasneje tudi približe ogledali. S pomočjo skice, na kateri so označene vse važnejše zgradbe, smo spoznali večje cerkve, tempelje, vsa tri letališča, univerzo, knjižnice, bolnišnice itd. Lepo sta se videli tudi dve glavni prometni žili, ki delita mesto na štiri dele: severni, južni, vzhodni in zahodni, kar je označeno tudi na hišnih številkah.

Delovne skupine — oblike neposrednega samoupravljanja

(nadalj. s 7. strani)

tudi povečanju dohodka in zmanjšanju proizvodnih stroškov.

Delovne skupine so po številu majhne enote z največ do 30 delavcev. Zato so zelo ugodne za sestajanje tudi v delovnem času, v času odmora, na začetku ali na koncu delovnega dneva. S takšnim načinom je zagotovljena prisotnost vseh članov delovne skupine, tudi tistih, ki so vezani na prevoz na delo. Delovne skupine se lahko nemudoma sestanejo, pa so zato zelo prikladne za informiranje delovne skupnosti o zelo važnih vprašanjih, ki bi sicer lahko povzročila neprijetne posledice ali določene ekscese. Obstaja možnost istočasnega sestajanja večjih delovnih skupin, lahko tudi vseh delovnih skupin v obratu, če se obravnavajo specifična vprašanja, ki zahtevajo dodatna tolmačenja in tako dobimo zopet klasičen zbor delovnih ljudi. Imamo primere takšnega učinkovitega informiranja v kampanji koks ali pa sedaj pri odpovedi dovoza vložka, ki so praktično pokazali, da hitro in pravilno informiran kolektiv lahko v tako kritičnem stanju pravilno reagira in pravilno zavzame svoje stališče do takšnih kritičnih situacij. S tem v kolektivu lahko preprečimo škodljive ekscese, v kolektivu pa ustvarjamo zaupanje v vodstvo tovarne in v samoupravne organe.

Na sestankih delovnih skupin se pišejo zapisniki na posebnih obrazcih, ki so zvezani v blok. En izvod zapisnika ostane v bloku, en izvod določene barve se dostavlja obratovodstvu, en izvod pa tajništvu samoupravnih organov. Zapisnike analizira in obdela obratovodja, ki je tudi dolžan, da po zapisniku postopa: odgovarja na postavljena vprašanja, ali pri skrbi odgovore od področnih organov, dolžan je tudi realizirati predloge, mnenja in podobno. Tudi tajništvo organov samoupravljanja obdela zapisnike, prepisuje jih in dostavlja zainteresiranim organom in službam. Zapisnike analizirata tudi sociolog in psiholog. Na takšen način je zagotovljen hiter in učinkovit povratni tok informacije pa lahko tako samoupravni organi kot posamezni odgovorni delavci (individualni izvršilni organi) vsak čas vedo za razpoloženje kolektiva. Navajam konkreten primer: Ko smo na sestankih delovnih skupin razpravljali o vprašanjih referendumu za integracijo slovenskih železarn je bil štab za izvedbo referendumu, prav zaradi takšnega povratnega toka informacije, tekoče informiran o dogodkih in razpoloženju kolektiva. Lahko je interveniral tam, kjer so se pojavljala sporna vprašanja ali pa neznanke in podobno. Štab za izvedbo referendumu

in odgovorni samoupravni organi, so že 14 dni pred datumom določenim za glasovanje, bili prepričani, da bo referendum uspel, kar se je potem tudi izkazalo.

Za delo delovne skupine odgovarja formalni vodja grupe, ki sklicuje sestanke in jih vodi. Istočasno nastopa kot neposredni organizator dela. Ker za delo delovne skupine po določenih vprašanjih odgovarja tudi obratovodja, prihaja na nivoju delovne skupine do spojitve linije vodenja in linije upravljanja. Delovna skupina s tem postane člen v neprekinjenem procesu sprejemanja, izvajanja in poročanja o izvršitvi sklepov, kar do maksimuma sprošča iniciativo neposrednih proizvajalcev.

Sestanek delovne skupine mora zagotoviti članom delovne skupine postavljanje vprašanj v zvezi z delom in poslovanjem obrata, delovne enote in tovarne. V statutu je točno določeno, kdo in v kakšnem roku mora na tako postavljena vprašanja odgovoriti. Prav tako je določeno, da lahko delovna skupina nemudoma skliče sestanek svoje skupine, če odgovorni niso pravočasno odgovorili. Določene so tudi konsekvence, če do tega pride. To pomeni, da je delovna skupina zelo primerna za razreševanje konfliktnih situacij, ki nastanejo znotraj delovne organizacije največkrat prav zato, ker delavci ne dobijo odgovorov na postavljena vprašanja ali če se njihovi predlogi ne obravnavajo. Ugotovili smo, da so konflikti mogoči, ugotovili smo tudi, da je v samoupravnem sistemu mogoča pojava birokratizma in teokratizma, ki pa sta za samoupravni sistem največja sovražnika. Zato smo delovne skupine namenili razreševanju konfliktnih situacij celo na najbolj rigorozen način, s prenehanjem dela in trenutnim sklicanjem sestanka delovne skupine. Določili smo tudi odgovornost za posledice prekinitve dela oziroma trenutnega sklicanja sestanka delovne skupine. Odgovorni so individualni izvršilni organi, odgovorni delavci ali organi samoupravljanja, če je do trenutnega sestanka prišlo iz opravičenih razlogov in je delovna skupina pred tem izkoristila vse možnosti za razrešitev konflikta. Odgovorna pa je tudi delovna skupina v primeru, če je trenutno sklicala sestanek, pred tem pa ni izkoristila možnosti, ki jih daje statut da bi razrešila konflikt, ali pa če delovna skupina ni sodelovala pri sprejemanju samoupravne odločitve pa so posledice samoupravne odločitve vzrok za sklicanje sestanka. Lahko navedemo tudi primer iz prakse. Po sprejemu statuta, v katerem je ta način razreševanja konflikta obdelan ni prišlo več do prekinitve dela, pa čeprav je v tem obdobju

bilo več kritičnih situacij. Resnici na ljubo moramo priznati, da so v enem oddelku sklicali sestanke delovnih skupin (izredne sestanke), kar pravilnost našega postopka za razreševanje konfliktnih situacij samo potrjuje. Tri delovne skupine enega oddelka v naši tovarni so postavile vprašanje o izboljšanja delovnih pogojev in vprašanje delitve osebnega dohodka v obratu, ker so smatrale, da delitev ni pravilna. Na štirih sestankih v času od junija do novembra te delovne skupine niso dobile odgovora, pa čeprav so skoraj na vsakem sestanku urgirale rešitev. Pri izplačilu 15. novembra za mesec v katerem je dosežen dober rezultat v proizvodnji, so prejeli sorazmerno manjše osebne dohodke kot ostali oddelki v obratu. Trenutno so sklicali sestanke in zahtevali prisotnost odgovornih delavcev in službe in v pol ure rešili to, kar so prej reševali 6 mesecev.

Delovne skupine in njihovi sestanki pa dajejo še veliko drugih možnosti, ki jih niti ne navajamo v naših samoupravnih aktih. Na sestankih delovnih skupin se namreč zelo hitro izkažejo neformalni vodje. Vsekakor je treba neformalne vodje odkriti in jih izkoristiti, če so na liniji s formalnim vodjem oziroma jih onemogočiti že naprej če so apriori proti vsem njegovim predlogom in ukrepom. Vodje delovnih skupin, ki sedaj nastopajo kot neposredni organizatorji dela in kot vodje skupin, bodo morali imeti več kvalitet. Praksa bo zelo hitro pokazala, da ne bo mogel več biti vodja delovne skupine kot največkrat doslej, najstarejši in najbolj priden delavec, temveč bo moral biti predvsem strokovnjak (precej vsestranski) v svojem delu.

V tem pogledu razvijamo tezo, da ima vsaka organizacija svojo formalno in neformalno strukturo. V formalni strukturi, ob formalnih enotah po določenih hierarhiji: sektor, delovna enota, obrat, delovna skupina, deluje tudi določena neformalna struktura, ki se najmočneje izraža prav v delovnih skupinah. To neformalno strukturo lahko sestavljajo grupe starejših delavcev ali pa grupe delavcev iz določenega teritorialnega področja in podobno. Vsaka takšna grupa v neformalni strukturi v teh najbolj osnovnih, najbolj preprostih organizacijah združenega dela, sestavlja kohezijsko jedro, ki vsekakor lahko predstavlja osnovno gonilno silo v celokupnem delu in življenju enot tovarne.

Po drugi strani moramo računati s tem, da v sodobnih pogojih proizvodnje in gospodarjenja, ne moremo več računati, posebno ne pri mladih delavcih, na slepo subordinacijo. Na to prav gotovo ne moremo računati v našem

samoupravnem, humanem socializmu, že zaradi tega ne, ker formalni vodje, delovodje tudi po zakonu nimajo nobenih direktnih individualnih pravic do represalij v primerih odpovedi subordinacije. To dejstvo tudi izkorišča določen del vodij delovnih skupin pa se izgovarja na svojo nemoč in to prevrača na slabost samoupravnega sistema. Pomanjkanje teh novih kvalitet pri vodjih delovnih skupin v nekaterih obratih rešujejo s prisotnostjo obratovodje na vsakem sestanku delovne skupine, kar pa je praktično skoraj nemogoče vsaj v velikih obratih in je to prevelika dodatna obremenitev za obratovodje. V tovarni imamo trenutno 257 delovnih skupin.

To je bil osnovni vzrok, da smo se odločili pristopiti k sistemskemu izobraževanju vodij delovnih skupin in da bomo do podrobnosti obdelali komunikacijo direktne in povratne informacije, ker menimo, da bomo le tako lahko odkrili neformalne grupe, osnovna kohezijska jedra. Tako bomo lahko približali samoupravljanje vsakemu delovnemu mestu, vsakemu neposrednemu proizvajalcu. Zagotovo pričakujemo tudi rezultate predvsem v povečanju produktivnosti, izboljšanju medsebojnih odnosov in s tem večjo pripadnost kolektivu in zmanjšanje sedaj že kritične fluktuacije. V naslednjem obdobju bomo zaradi tega morali rešiti dve osnovni vprašanji:

1. pravilno usmeriti informacije delovnim skupinam z namenom, da se delavci, neposredni proizvajalci seznanijo z aktualnimi vprašanji dela in življenja tovarne po eni strani, po drugi strani pa doseči s tako kontroliranim in usmerjenim tokom informacije, vsaj v začetku, da bodo vodje delovnih skupin in delavci spoznali v katerih edicijah naj iščejo informacije, ki jih želijo zvedeti. Do podrobnosti je treba obdelati povratni tok informacije in z organizacijskim predpisom določiti odgovornost za sprejemanje in postopanje na povratno informacijo pri odgovornih delavcih, individualnih in kolektivnih izvršilnih organih ter pri organih upravljanja.

2. Pristopiti sistematičnemu izobraževanju vodij delovnih skupin. V ta namen bomo pripravili skripta, ki jih bomo na seminarju prediskutirali, nato pa pri vseh vodjih delovnih skupin obvezno preverili znanje. Po preteku leta bi z analizo dela delovnih skupin ugotovili razliko, uspehe in pomanjkljivosti z namenom, da se popravi tisto, kar še ni dobro. Zopet bi pristopili h kratkemu seminarju, preverjanju znanja itd.

Ne glede na to, da smo v naših internih aktih do podrobnosti obdelali postopek

in odgovornost za razreševanje konfliktnih situacij zaradi notranjih vzrokov, ne glede na dejstvo, da v tovarni praktično skoraj ne more priti do prekinitve dela, pa vendar ne moremo rešiti zelo važnega vprašanja: »Kaj storiti, če bo vzrok za konfliktno situacijo izven delovnega kolektiva?« Menimo, da do tega lahko pride, še posebej v tovarnah s proizvodnjo 114 panoge, kjer so cene kontrolirane in sam kolektiv kljub velikemu prizadevanju včasih zaradi predpisov ne more iztežav, za katere so krivi republiški in zvezni organi.

Seveda smo v naših internih aktih predvideli tudi to, da delavski svet Železarn, če ne more razrešiti konflikta, ker je nastal izven kolektiva, zahteva posredovanje občinskih, republiških in zveznih organov ter sindikata, vendar smatramo, da s tem še nismo rešili bistva vprašanja. Kaj če posredovanja odgovornih organov ne bo? Kaj v primerih, če posredovanja ne bo in bo v delovni organizaciji prišlo do prekinitve dela? Je takšna prekinitve dela opravičljiva, kdo bo za njo odgovoren in kakšna bo ta odgovornost? Kdo bo povrnil škodo kolektivu in družbeno politični skupnosti? Na ta vprašanja ne moremo najti pravega odgovora, ker naletimo na celo vrsto dilem. Navsezadnje pa nismo niti pristojni, da bi ta vprašanja lahko rešili. Menim, da opravičeno pričakujemo od te konference, še več pa od II. kongresa samoupravljalcev, da bosta tudi na to vprašanje našla odgovor. Najnovejši dogodki z ukinitvijo dovoza surovin; zato ker Železarna ni mogla poravnati dolgov, ne po svoji krivdi, temveč po krivdi splošne nelikvidnosti našega gospodarstva, našo tezo samo potrjuje. Kako ugotoviti kdo je kriv, kako ugotoviti in določiti, kdo bi moral povrniti škodo, ki bo s tem povzročena in podobno, so vprašanja, na katere mi ne moremo odgovoriti. Po našem prepričanju pa bo na to vprašanje moral odgovoriti II. kongres samoupravljalcev Jugoslavije.

Mi vidimo izhod v rešitvi podobni kot je naša, to pa pomeni, da bi morali tudi republiški ali zvezni organi, če so krivi za nastalo situacijo, dati ostavko na svoj položaj, podobno kot bodo naši individualni izvršilni organi razrešeni oziroma kolektivni izvršilni organi odpoklicani, če bodo oni krivi za nastalo situacijo v tovarni. Želim, da bi v tem smislu ta konferenca morala sprejeti ustrezen sklep.

(Razprava Franca Kobentarja na I. konferenci samoupravljalcev črne metalurgije v Beogradu 22. in 23. januarja).

Prometna problematika na seji skupščine

Na 18. skupni seji obeh zborov SOb Jesenice 29. 1. je bila glavna točka dnevnega reda razprava o poročilu o prometu, prometni varnosti in problemih cestnega prometa v občini Jesenice v devetih mesecih lani. Odbornikom je bilo posredovano obširno poročilo, iz katerega povzemamo nekaj podatkov. V občini je bilo lani registriranih skupaj 3686 motornih vozil (leta 1964 je bilo 1513 vozil), od teh pa je največ osebnih avtomobilov — 2337.

Kot zanimivost naj navedemo, da je v Sloveniji 248.583, v Jugoslaviji pa 1.089.835 motornih vozil. V občini pride eno registrirano motorno vozilo na 7 občanov, prav tako v Sloveniji, medtem ko pride v Jugoslaviji eno vozilo na 18 prebivalcev.

Vzporedno s tem je raslo tudi število voznikov motornih vozil. V naši občini je imelo v letu 1964 le 2718 občanov vozniški izpit, lani že 5103. Število kandidatov za vozniški izpit se je iz leta v leto povečevalo, čeprav je bilo procentualno uspešno opravljenih izpitov vsako leto manj. Lani je npr. uspešno opravilo izpit za voznika le približno 30% prijavljenih kandidatov.

To so samo enostransko prikazani podatki o vse večjem motornem prometu na

naših cestah. K temu je treba prišteti tudi velik mednarodni promet, kar kažejo naslednji podatki: v letu 1964 so na mejnih prehodih v Ratečah in na Podkorenu našli 207.846 motornih vozil, v letu 1969 pa kar 1.681.281 motornih vozil. Da bi bila slika o gostoti na naših cestah popolna, je treba prišteti še kolesarje, mopediste, voznike vprežnih vozil in končno pešce, ki uporabljajo večinoma iste prometne površine. Neurejenost, pa tudi slabo vzdrževanje cestnih objektov kot so kolesarske steze, prehodi za pešce, avtobusna postajališča, označbe na cestiščih in drugo ima tudi vse večji vpliv na večanje prometnih nesreč. V letu 1964 smo na cestah naše občine zabeležili 242 prometnih nesreč, v letu 1969 427, v devetih mesecih lani pa 364. Pri slednjih je bilo 5 oseb mrtvih, 31 hudo poškodovanih, 49 pa lažje. Zelo pogoste so bile nesreče v naseljih, polovico pa se jih je zgodilo na odseku od Jesenic do državne meje, na Jesenicah pa je bilo največ nesreč na cestah B. Kidriča, Cesti železarjev in Titovi cesti.

Med vzroki prometnih nesreč je na prvem mestu neprimerna hitrost (96), nevidnost (94), nepravilna vožnja po sredini ceste ali levi strani

(68), nepravilno prečkanje ceste (38), na petem mestu je vinjenost (28), sledi izsiljevanje prednosti (23), okvar vozila (13) in drugo. Na vzroke prometnih nesreč vpliva tudi neurejenost naših cest, od katerih imamo v občini okroglo 40 km cest I. reda, 15 km II. reda, 33 km III. reda, 22 km IV. reda in 22 km mestnih ulic. Nekateri odseki so deloma urejeni, vendar je na njih še vedno veliko nevarnih mest, ožin, predvsem v naseljih in pa zavojev, katerih nagibi niso dobro urejeni. Eden od problemov je tudi veliko število stranskih priključkov na glavno cesto, ki so večinoma neurejeni. Za primer naj povemo, da je na dolžini petih kilometrov od bolnice do Koroške Bele kar 69 priključkov, prav tako skoraj nimamo urejenih obvoznic za kolesarje, vprežna vozila in druga posebna vozila.

K poročilu je svet za splošne zadeve skupno s komisijo za varnost in vzgojo v cestnem prometu dodal nekaj predlogov za ureditev najbolj nevarnih mest na naših cestah. S konkretnimi podatki navajajo, kaj je bilo že narajeno, kakšni so načrti in kako naj bi najceneje uredili. Tako predlagajo ureditev semaforjev na priključku pri Tancarju in pred bolnico, kjer obračajo avtobusi. Dalje predlagajo ureditev še nekaterih priključkov, pri čemer bi bilo treba nekatere odpraviti. Predlagajo tudi ureditev nekaterih nepreglednih mest na naših cestah, kot je npr. ovinek v Logu, pri gostilni Jožica v Martuljku, porušiti hišo št. 40 na Hrušici in urediti hodnik za pešce, bolje zavarovati ovinek pri Savskem mostu v Mojstrani ter z omejitvijo hitrosti preprečiti veliko nesreč na odseku ceste na Tabrah. Prav tako predlagajo boljše označevanje cest, ureditve avtobusnih postajališč, parkirnih prostorov in signalizacije na nekaterih križiščih in odcepih.

Odborniki so imeli več pripomb in predlogov, opozorili so še na nekatera nevarna mesta (klanec na Javorniku, nevarni ovinki med Jesenicami in Potoki, ustavljanje pred glavnim vhodom Železarne), predvsem pa so se pritoževali nad prehitro vožnjo številnih voznikov motornih vozil na mestnem področju. Predsednik skupščine France Zvan je v razpravi poudaril, da nas žal edino gostota prometa sila k obzirnosti, da smo na cesti tako vozniki kot pešci premalo kulturni, izrazil je nezadovoljstvo zaradi komunalne službe, ki jo bo treba v bodoče bolj organizirati ter končno poudaril, da je treba nove ceste graditi tako, da naslednjih 12 let ni potrebno potem ničesar popravljati, pa čeprav zaradi tega uredimo

letno nekaj kilometrov manj cestišča. Odborniki so poročilo s predlogi potrdili, s tem da bodo oboje upoštevali pri izdelavi letošnjega programa komunalnih del.

V nadaljevanju seje so potrdili še tri spremembe in dopolnitve odlokov. Potrdili so odlok, s katerim določajo, da je treba od 4 odstotkov prispevka, ki ga morajo delovne organizacije namenjati za stanovanjsko izgradnjo, nameniti 7 odstotkov za kritje razlik v stanarini. Potrdili so nov odlok o prometnem davku od nepremičnin in pravic. Progressivno lestvico o prometnem davku so prilagodili sedanjemu stanju in je v vseh gorenjskih občinah enaka. Stopnja se progressivno dviga za en odstotek od najnižje 10% za osnovo vrednosti do 20.000 din, do 20% za vrednost nad 200.000 din.

Končno so potrdili še odlok o uvedbi in stopnjah prispevka za otroško varstvo. V prejšnjem letu je bil določen prispevek za otroško varstvo v skupni stopnji 1,80, od katerega so v republiški skupnosti otroškega varstva namenili 1,35% za otroški dodatek, 0,36% za otroško varstvo (naša občina je od tega lani dobivala 936.975 din) ter 0,09 za potrebe dnevnega varstva.

V letošnjem letu je republika obdržala le 1,35% prispevka za kritje otroških dodatkov, občinam pa prepustila prispevek za otroško varstvo. Odborniki so potrdili odlok, s katerim v občini ne povišujemo stopenj prispevka: od sredstev, namenjenih za osebne dohodke in od davčnih osnov kmetov in pripadnikov samostojnih poklicev, ki so zavarovani po posebnih pogodbah o socialnem zavarovanju in ne prejemaajo otroškega dodatka po stopnji 0,45%, od čistega mesečnega zneska pokojnin pa 0,40%. Tako naj bi v naši občini v letošnjem letu zbrali nekaj nad milijon novih din za potrebe otroškega varstva.

Predvideni program dela komisije za interniranje

Pred nami je 30-letnica upora slovenskega naroda proti okupatorjem in vsled tega bodo imele družbeno politične organizacije obilo dela z pripravami, da dostojno proslavimo to pomembno obletnico, ko se je naš narod, tako krepko postavil v bran nacističnim in fašističnim osvajalcem.

Med drugimi je tudi komisija za interniranje, zapornike in deportirance pri občinskem odboru ZZB NOV na Jesenicah, že razpravljala na zadnji seji o tem in tudi že pripravila program, ki bo delno v skladu s programom republiške komisije za zapornike, inter. in izseljence. Seveda pa bo dopolnjen po krajevnih prilikah.

Predvideno je srečanje izgnancev v Brestanici z vseh krajev Slovenije, ki naj bi bilo 4. julija. Člani komisije so prepričani, da bo tudi z Jesenic velika udeležba in bodo že sedaj začeli s pripravami. Tudi na krajevnih letnih konferencah ZZB NOV, ki bodo tekom februarja naj bo poudarka o tem srečanju, ob tako važni obletnici. Brestanica in okoliški kraji so bili prvi, kjer so nacisti začeli seliti naše ljudi in vsled tega naj bi bilo tam tudi to srečanje. Če bo zadostno število prijav, bodo organizirali prevoz s posebnim vlakom.

1. avgusta naj bi bilo srečanje internirancev in njihovih svojcev na Ljubelju ob spomeniku, kjer je bilo v času okupacije nacistično taborišče kot podružnica koncentracijskega taborišča Mauthausen. Tu je bilo zaposlenih pri gradnji predora poleg

Francozov, Poljakov in tudi pripadnikov drugih narodnosti, tudi precej naših rojakov, ki so tu trpeli in umirali. Spomenik in okolje je po mnenju nekaterih precej zanemarjen in bi ga bilo nujno obnoviti, odnosno očistiti. Je to nam nekako v sramoto, saj gre to mimo zelo prometna cesta v Avstrijo in po njej veliko število tujcev vseh narodnosti. Taka srečanja nekdanjih internirancev so zelo pomembna, kar najbolj dokazuje srečanje predlansko leto na Vodiški planini in lansko leto v Begunjah.

Čimprej bo dokončno tudi urejena dokumentacija o naših ljudeh, ki so bili v zaporih, izseljeni in internirani po koncent. taboriščih. Seveda je to težka naloga, ker se po vojni veliko teh ljudi ni več vrnilo na Jesenice in je treba podatke iskati iz knjige zapornikov nemških okupacijskih oblasti in preverjati podatke.

Pred 30 leti je jugoslovanska policija odpeljala v Ivanično in Medjurečce večje število jesenjskih komunistov in teh je po nepopolnih podatkih živih še okoli 20. Komisija je mnenja, da se moramo tudi teh ljudi spomniti ob tako važni obletnici in se je zadržala, da pripravi srečanje z njimi proti koncu aprila, to je ob času, ko so bili leta 1941 izpuščeni domov.

Še več je bilo predlogov in mnenj o delu komisije v tem letu, ki nas spominja na čase, ko se je naš narod tako odločno odzval klicu partije.

S. S.

Petru v slovo

Boleče je odjeknila vest, da je v svoji jekleni ptici pri opravljanju službene dolžnosti tragično preminul naš rojak PETER JELOVČAN-PERO, major jugoslovanskega vojnega letalstva. Še prav posebno boleče pa je pretresla vest bivše skojevce, mladinske aktiviste in njegove soborce iz partizanov. Dvainštirideset let je komaj polovica življenjske dobe, vendar je Peter več kot četrt stolet-

ja svojega življenja posvetil revoluciji in izgradnji dežele ter obrambi domovine. Pripadal je generaciji, ki je že v zgodnji mladosti vedela kje je njeno mesto.

Kot proletarski mladenec je zelo zgodaj prišel v vrste organizirane mladine in komaj 15 let star se je že aktivno vključil v narodnoosvobodilno borbo. Po osvoboditvi se je posvetil delu v Železarni in organizacijsko političnemu delu. Srečamo ga v vodstvih mladinske organizacije in SKOJ, med brigadirji, ki so odstranjevali ruševine okupacije — med svojo generacijo, med proletarsko mladino, ki ji je s srcem in dušo pripadal.

Njegova notranja želja in hotenje pa sta ga vodila iz delavskih Jesenic med jeklene ptice in betonske steze. Oblekel je uniformo pripadnika jugoslovanskega vojnega letalstva, kateremu je zvesto in predano služil do svoje tragične smrti.

Pokojnikov lik nam bo ostal vzor pripadnosti revoluciji in domovini, vzor proletarskega mladince in branitelja domovine.

Kajža pri Dolencu v Doslovčah – kulturni spomenik in spominski muzej

V ponedeljek 8. februarja popoldan bodo kulturni delavci jeseniške občine izročili javnemu namenu prenovljeno rojstno hišo slovenskega pisatelja in narodnega delavca Franca Saleškega Finžgarja. Majhna kajža pri Dolencu v Doslovčah bo tako postala etnografska posebnost in spominski muzej pisatelja Finžgarja. Tako se bo med številne kulturne spomenike in spominske muzeje, raztrešene po naši domovini, ki nas spominjajo naših velikih prednikov, ob 100-letnici rojstva F. S. Finžgarja uvrstila tudi njegova rojstna hiša. Ta dan pa je izbran tudi zato, ker Slovenci praznujemo svoj kulturni praznik ob obletnici rojstva dr. Franceta Prešerna, kateremu je ravno Finžgar s svojo pobudo in akcijo ohranil njegovo rojstno hišo kot kulturni spomenik kasnejšim rodovom.

Od prve zamisli za obnovo in ureditev Finžgarjeve domačije je poteklo natančno osem let, ki pa jih moramo razdeliti na dve obdobji. V prvo obdobje od novembra 1963 do oktobra 1966 sodi neuspela akcija, ki sta jo pričela Društvo slovenskih pisateljev (DPS) in Zavod za spomeniško varstvo Kranj (ZSV Kranj). Posebna komisija, ki sta jo izbrala je v sestavi dr. France Koblar, France Bevk in Janez Menart za DSP, Jernej Sušteršič za ZSV Kranj in France Zvan, kot zastopnik SOB Jesenice, ugotovila, da je rojstna hiša Franca Saleškega Finžgarja v Doslovčah zanimiva tako s kulturno zgodovinskega, kakor tudi z etnografskega vidika in sklenila, da bo skušala zbrati finančna sredstva za njeno ureditev in za najnujnejšo ureditev njene okolice. Komisija je opisala tudi vse naloge in dela pri urejanju Finžgarjeve domačije. Podpisana je bila pogodba med DSP, SOB Jesenice in skladom za pospeševanje kulturnih dejavnosti SRS (SPKD SRS) o financiranju ureditvenih del in pogodba med DSP in ZSV Kranj kot nosilec naloge pri urejanju hiše. V letu 1964 je SPKD SRS odobril 20.000 N din in s pogodbo so bila sredstva prenesena na ZSV Kranj, kjer je bil nosilec naloge takratni konservator tega zavoda Jernej Sušteršič. Enak znesek naj bi prispevala tudi Skupščina občine Jesenice.

Najbrž vzroka, zakaj je akcija v letih 1965 in 1966 zamrla, ni težko ugotoviti iz množice dokumentov in korespondence. Kajti tisti, ki bi moral biti profesionalno najbolj zavzet, je nalogo prevzel preveč neodgovorno in nenadržno. Dejstvo je le, da prva akcija ni uspela, vendar pa je komisija opozorila javnost na nalogo in dolg do slovenskega pisatelja in narodnega delavca.

Že v januarju in februarju 1967 je akcija dobila nove razsežnosti. Takratni ravnatelj osnovne šole Tone Čufar Jesenice Janez Svobljak je predložil svetu svoje šole pismo, v katerem je opozoril na problem ureditve Finžgarjeve rojstne hiše v spominski muzej in predlagal, da del obveznosti pri zbiranju denarja prevzame šolska mladina. Pismo šole je bilo poslano v objavo osrednjim in krajevnim časnikom, radiu in tele-

viziji. Občinski svet Zveze kulturno prosvetnih organizacij Jesenice pa je na osnovi tega, dne 6. februarja 1967 sklical sestanek, na katerem je imenoval ODBOR ZA ODKUP IN UREDITEV FINŽGARJEVE ROJSTNE HIŠE. Čeprav je pravno osebo predstavljala ZKPO Jesenice, je odbor deloval kot samostojna enota.

Novi odbor, ki so ga sestavljali: Janez SVOLJŠAK – predsednik odbora do marca 1970, Erna VAUHNİK – tajnica in blagajničarka do marca 1970, Ivan CAPUDER – do marca 1970, Bojan ČEBULJ, Pavle DOLAR – od marca 1970 dalje tajnik, dipl. inž. Evgen GUSTIN od leta 1969 predsednik gradbenega odbora, Marjan JEMEC, Zvonko MEŽEK za krajevno skupnost Žirovnica do 1969, Franc PINTAR od marca 1970 dalje kot blagajnik, prof. Niko RUPEL, Peter SITAR, Jože SUŠNIK, prof. Jože ŠIFRER – predsednik odbora od marca do decembra 1970, SPENDOV za KS Žirovnica od 1969 dalje, Jože TOMAŽIČ (umrl januarja 1970) in Joža VARL (predsednik od januarja 1971 dalje), se je takoj lotil dela. Pziv slovenski mladini in sloveski javnosti so objavili vsi časniki, radio in televizija, založba Mladinska knjiga pa je brezplačno natisnila letak v sedemdesetih izdajah in sto tisoč odkupnih blokov po en novi dinar.

Odbor se je načrtno lotil dela. Sprejel je stališče da njegova naloga ni, da dotedanjemu lastniku domačije Jožetu Knaflju zgradi novo hišo, pač pa da se z lastnikom sporazume za odkup. Sporazum je bil dosežen že 1. marca 1967 in sicer, da odbor lastniku izplača za odkup 60.000 N din ter posreduje in oskrbi oprostitev stroškov za izdajo gradbenega dovoljenja ter stroškov pri potrditvi lokacije za novo stanovanjsko hišo, pri oprostitvi komunalnega prispevka in pri zamenjavi zemljišča. Lastnik Knaflj je iz različnih razlogov odlagal podpis pogodbe, tako da je bila pogodba pravnoveljavno sklenjena in podpisana decembra 1967. S tem je rojstna hiša F. S. Finžgarja s pripadajočim gospodarskim poslopjem in kozolcem ter zemljiščem postala last ZKPO Jesenice. Julija 1968 je odbor Knaflju izplačal zadnji obrok kupne cene in izpolnil ostale

obveznosti, leto kasneje, julija 1969 pa so se Knafljevi že preselili v novo hišo.

V tem času odbor ni miroval. Nadaljeval je z akcijo za zbiranje denarja, se sestajal s strokovnjaki in strokovnimi službami ter iskal najbolj strokovne rešitve za obnovo in ureditev Finžgarjeve rojstne hiše. Stotine pisem je romalo na naše šole in delovne skupnosti, člani odbora so obirali kljuko v podjetjih in ustanovah, kajti odbor se je zavedal, da za dokončno ureditve ne bo dovolj predvidenih 120.000 N dinarjev, temveč najmanj še enkrat toliko. V tem času so namreč etnografi izdelali natančen načrt za ureditve hiše in okolice, ki je vseboval:

– podprilne prostore (hlev, čevdrc in cimrc) je treba predelati v sodobno urejeno galerijo za prikaz pisateljevega življenja in dela;

– v pritličnih prostorih zgoraj urediti etnografski muzej, v katerem naj bo najbolj zvesto prikazano življenjsko okolje, iz katerega je izšel pisatelj;

– obnoviti je treba v prvotni izvedbi skedenj in kozolec;

– ureditev in izraba zemljišča okrog hiše.

Ker je odbor vseskozi stal na stališču, da ureditev hiše in muzeja ter okolice morajo načrtovati in voditi strokovnjaki ter da je naloga odbora le, da bo to zares do nadobnosti uresničeno in da delo usklaja in povezuje, je predlog kot edino močno rešitev tudi sprejel. Zavod za spomeniško varstvo Kranj oziroma dipl. inž. Peter Fister je izdelal do 31. decembra 1968 gradbeni program, etnografi so se obvezali (študent etnologije Janez Bogataj, ob pomoči Slovenskega etnografskega muzeja – Fanči Šarf in Gorenjski muzej Kranj – Ana Novak), da do jeseni 1969 pripravijo vso opremo in predmete za muzej v zgornjih prostorih, prof. dr. France Koblar z dipl. inž. Marjanom Laboda iz Slovenskega etnografskega muzeja, bosta zbrala gradivo za prikaz Finžgarjevega življenja in dela.

Odbor je na osnovi tega lahko poiskal izvajalca in aprila oziroma avgusta 1969 že podpisal pogodbo s tesarskim mojstrom Ivanom Capudrom z Jesenic in zidarskim mojstrom Alojzom Pretnarjem iz Zasipa pri Bledu, ki sta se dela lotila z veliko odgovornostjo in zavestjo. Daleč naokrog sta iskala deske za opaže, da bodo videti stari in kamen, iz kakršnega so bila prvotno okna v Finž-

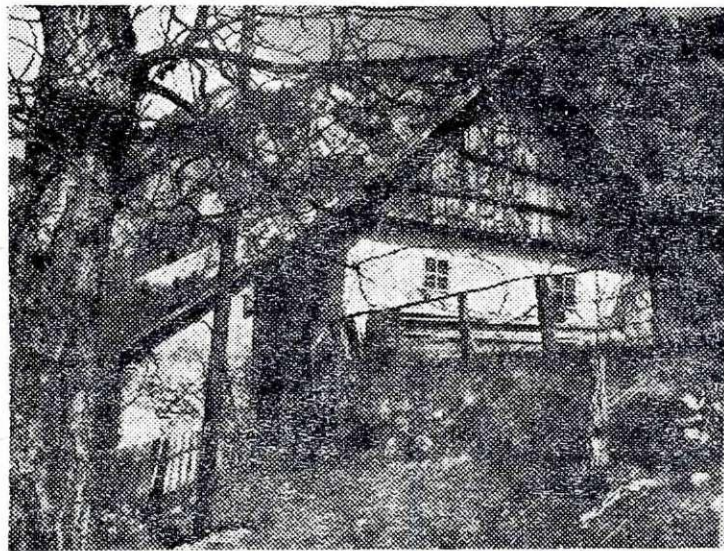
garjevi bajti. V letu 1969 je bilo obnovljeno ostrežje in streha pokrita z mecesnovimi skodlami in ne s slamo kot je bila krita Finžgarjeva bajta. To je bilo narejeno v sporazumu z etnografi, čeprav je bilo trikrat dražje, vendar pa trikrat trpežnejše, nabava in kritje pa dosti preprostejše. Tudi mnoga zidarska dela so bila v tem času že opravljena.

V letu 1970 so bila opravljena še preostala obrtna dela. Zgrajeno je bilo leseno gospodarsko poslopje – skedenj po natančnem posnetku izvirnega Finžgarjevega skednja, ki je bil prenešen v Moste in ki ne bi prenesel ponovne predstavitve v Doslovče. Nadalje moderne sanitarije in shramba pod skednjem, kozolec, vodovodna in elektro instalacija, stopnice v galerijo, škarpe, ograja in brezštevilo drobnih, sedaj že nič več opaznih obrtniških del. Gorenjski muzej je restavriral oziroma prepariral notranjo opremo vrata, okna in notranje lesene dele. Da je odbor vsa ta dela zmož, ob zelo skromnem dotoku denarja, je svet ZKPO najel pri SOB Jesenice 50.000 N din brezobrestnega posojila.

Obsežno delo je bilo povezano s številnimi sejami odbora, kolektivnimi ali individualnimi stiki s strokovnjaki ali posameznimi izvajalci del, mnogokrat tudi v Doslovčah ali Ljubljani. Mnogi člani odbora so žrtvovali veliko svojega prostega časa; kljub nekaterim spremembam v odboru pa je delo teklo dosti povezano, če računamo, da so vsi člani opravljali delo prostovoljno in da je delo pri obnovi in predelavi hiše glede na razpadlost in dotrajnost potekalo počasi. Delo odbora je vseskozi spremljal svet in predsedstvo ZKPO občine Jesenice, ki je tudi reševala vse kadrovske spremembe in nosila vse drobne stroške za delo odbora. Odbor in posamezni člani so opravili obsežno delo.

Pri reševanju strokovnih vprašanj in rešitev so z naveti, delom in posameznimi eksponati pomagali:

(nadalj. na 13. str.)

PREGLED

dohodkov in izdatkov odkupa in ureditve Finžgarjeve rojstne hiše v Doslovčah od februarja 1967 do 26. 1. 1971

I. DOHODKI	Stanje na dan 31. 12. 1970	Stanje na dan 26. 1. 1971
1. Prispevki osnovnih šol	48.418,55 din	49.582,25 din
2. Prispevki šol II. stopnje	16.045,47 din	17.005,47 din
3. Prispevki delovnih organizacij in del. kolektivov	38.489,50 din	38.489,50 din
4. Prispevki organizacij in društev	52.483,47 din	52.625,47 din
5. Prispevki posameznikov	6.512,38 din	6.512,38 din
6. Posojilo občine Jesenice	50.000,00 din	50.000,00 din
SKUPAJ DOHODKI	211.949,37 din	214.215,07 din
II. IZDATKI		
1. Odkup Finžgarjeve rojstne hiše	60.000,00 din	60.000,00 din
2. Zidarska dela	10.000,00 din	34.047,00 din
3. Tesarska dela	80.432,40 din	80.432,40 din
4. Pečarska dela	—	4.052,60 din
5. Ostali stroški (drobna obrt. dela, material)	1.416,75 din	9.752,40 din
6. Bančni stroški	284,92 din	284,92 din
SKUPAJ IZDATKI	152.134,07 din	188.569,32 din
III. SALDO žiro računa	59.815,30 din	25.645,75 din

Filmska vzgoja

Ljudje, ki se igrajo s smrtjo

VIII.

Ko smo v dosedanem kramljanju poskušali označiti nekaj meril za lažje vrednotenje filmskega dela, smo omenjali tudi filmske ustvarjalce od režiserja in njegovih pomočnikov ali asistentov, do armade tehničnega osebja in igralcev. Za majhen predah pa smo danes izbrali ljudi, katerih imena ne najdemo med nastopajočimi, vendar nas s svojimi vratolomnimi skoki ali padci s konja in podobno nemalokrat pretresejo, da se nam ježijo lasje. Ti ljudje so znani pod tujima imenoma »stant men« ali »double«, in ki pri velikih filmskih hišah opravljajo posebno delo. Kadar je treba posneti za kak kriminalni, kavbojski, pustolovski ali drug film posebno nevarne prizore — takrat nastopajo namesto igralcev — zvezdnikov take, za nas gledalce anonimne osebe. »Stant men« so ljudje, ki skupinsko ali posamezno padajo iz dirjajočega konja in jim bi po naše rekli nadomestniki. »Double« ali po naše dvojniki pa so ljudje, ki jim je bila narava toliko naklonjena, da so v nečem podobni glavnemu igralcu in nastopajo namesto njega takrat, kadar postane delo pri snemanju prizorov dosti nevarno.

Nadomestnike običajno po značaju njihovega udejstvovanja ločimo v šest glavnih skupin. Nekateri med njimi so postali pravni mojstri-specialisti za nekatere točke, drugi pa so bolj mnogostranski. Prvi so strokovnjaki padanja v globino in skakanju v višino. Drugi so mojstri pesti in pretefov, brez katerih ne bi bilo pravih westernov. Tretji so mojstri v ravanju s konji, četrti so »mehanični« nadomestniki, ki zamenjajo igralce tam, kjer je treba pošteno pritisniti na plinski vzvod avtomobila ali motocikla ali parno ročico lokomotive in jih pognati kjerkoli že. Ti se ne ustrašijo nobene ovire. Zdrve na motociklu po kakršnem koli terenu ali pa skačejo z drvečega avtomobila sekundo poprej, predno ga zdrobi prihajajoča lokomotiva. Sem štejemo tudi tiste, ki uganjajo vsemogoče vragolije na letalih med poletom. Peto, ali predzadno skupino sestavljajo nadomestniki, ki delajo z živalmi. V zadnjo, šesto skupino pa uvrščamo tiste, ki pripadajo eni do vseh šest navedenih skupin, poleg tega pa so pomembnejši tudi zaradi tega, ker so obenem dvojniki slavni zvezdnikov.

Razen redkih igralcev, ki pa običajno tudi niso bili preveč cenjeni, ni velikega igralca, ki bi v nevarnih prizorih nastopal sam. Običajno ni vzrok toliko v tem, da igralci ne bi bili sami sposobni izvesti tisto, kar so namesto njih delali dvojniki, kakor v ekonomskem pomenu. Če si na primer nadomestnik ali dvojnik zlomi nogo ali drugače poškoduje, bodo snemanje filma pač nadaljevali z drugim, drugo pa je, če se to naredi z glavnim igralcem. Druga prednost je tudi v tem, da lahko ena ekipa snema z glavnim igralcem npr. notranje prizore, druga pa npr. njegovo divjanje z avtomobilom po mestnih ulicah, kar pa opravlja njegov nadomestnik ali dvojnik.

Filmska kronika beleži več primerov, ko glavni igralci delajo celo dalj časa z istim dvojnikom, ki mu je tako podobno, da ga celo v bližinskih posnetkih (prvi plan) ni mogoče prepoznati. Seveda pa je od sposobnosti filmskega režiserja odvisno, kako med snemanjem spretno ali bolje rečeno neopazno zamenjuje igralca z dvojnikom in obratno. Če režiser svojega dela ne obvlada, kaj hitro ugotovimo, ali je na filmskem platnu igralec ali dvojnik. Le redki zvezdniki so dovolili svojemu nadomestniku ali dvojniku nastopati v bližinskih posnetkih. Na ta način pa so nekateri nadomestniki postali celo slavni. V nekaterih filmih pa se dogaja tudi to, da celo igralci velikih imen sami nastopajo v kakšnem vratolomnem podvigu. Med vsemi pa je velika izjema Burt Lancaster, ki je vedno nastopal sam. Spomnimo pa se tudi filma »Dvoboj na soncu«, v katerem se je Gregory Peck resnično pognal z dirjajočega konja. Vendar pa so to le redki primeri. V filmski zgodovini pa zasledimo tudi vrsto imen dvojnikov in nadomestnikov, ki so kasneje postali imenitni filmski igralci ali celo režiserji.

Možje, ki jih v filmih gledamo, kako pogumno skačejo iz dirjajočega konja v pošteno kočijo, ali iz vlaka na nasip, ali zdrsnjejo med dvema konjema pod kočijo, ki jih vleče nekaj časa za seboj, ali možje, ki v zadnji sekundi izskočijo iz avtomobila predno zgrmi v prepad, ali možje, ki se bijejo s pestmi v westernih ali v dvoboju z divjimi živalmi, so anonimni junaki filmov, ki nadomeščajo glavne igralce. Vse njihovo delo pri filmu je eno samo tveganje, njihov filmski kruh je igra s smrtjo. To so veliki atleti, mojstri svojega dela, ki zahteva veliko treninga in kondicije. Vsaka najmanjša napaka lahko pomeni smrt ali trajno invalidnost.

Nadomestnikov in dvojnikov v filmu ne more nadomestiti še tako razvita tehnika, niti še tako izpopolnjene lutke. Filmu bodo vedno potrebni taki možje. Kajti vedno bodo filmski igralci predragoceni, da bi jih izpostavljali nevarnosti, lutke pa pre poceni, da bi jih predstavljale. Filmu so potrebni možje, ki se igrajo s smrtjo in ki anonimni ter potisnjeni v ozadje s tveganjem služijo svoj vsakdanji kruh.

Občni zbor jeseniških fotoamaterjev

V sredo, 20. januarja, so jeseniški fotoamaterji pregledali delo v preteklem letu in sprejeli program bodočega dela. Žal v preteklem letu na Jesenicah ni bila organizirana nobena foto razstava, vendar to ne pomeni, da klub ni bil aktiven.

Že nekaj let se fotoamaterji držimo sklepa, da razstave organiziramo le vsako drugo leto predvsem zaradi okrnjenosti finančnih sredstev in pomanjkanja razstavnih prostorov na Jesenicah. Iz poročila predsednika kluba je bilo razvidno, da so bili fotoamaterji precej aktivni pri vzgoji mlajših kadrov, saj so organizirali začetni foto tečaj, ki se ga je udeležilo 15 tečajnikov, uspešno pa ga je zaključilo 12 tečajnikov. Žal je od vseh tečajnikov aktiven samo eden, to je Sašo Rev, ki je s svojim znanjem že uspešno zastopal klub na različnih razstavah širom domovine.

Tudi propagandno okno pred železniško postajo v preteklem letu ni bilo prazno, pač pa se je vrstilo precej reportaž od praznovanja pusta v Črnem vrhu, prek narcisnih poljan, Titove štafete, praznika republike, Viharnikov Jaka Čop, do čestitk ob novem letu. Vmes pa so bile še reportaže o dosežkih podjetij ob raznih obletnicah na Jesenicah.

Želimo, da tudi v bodoče razstavno okno ne bo samevalo prazno, pač pa naj se v sliki čuti utrip mesta Jesenice. Kot sem že omenil, razstave na Jesenicah ni bilo, zato pa so fotoamaterji več ali manj uspešno razstavljali širom domovine in tudi v tujini. Skupno je sodelovalo na različnih razstavah 11 fotoamaterjev z 80 fotografijami in 17 barvnimi diapozitivi. Razstavljali so na 14. gorenjski razstavi v Radovljici, I. medklubski v Slovenski Bistrici, III. salonu umetniške fotografije JNA v Beogradu, XXIV. mednarodnem salonu v Panticosi, XIII. republiški razstavi v Kranju, XVII. zvezni razstavi v Jajcu in I. barvni dia razstavi v Novi gorici.

Največ uspeha je imel mladi Sašo Rev, ki je s fotografijo »Bežen spomin« prejel II. nagrado na mladinski zvezni razstavi v Jajcu. Franci Kolman je na gorenjski razstavi v Radovljici prejel III. nagrado za kolekcijo barvnih diapozitivov, Franci Črv pa na medklubski razstavi v Slovenski Bistrici III. diplomu za kolekcijo fotografij. Ne moremo pa mimo življenjskega uspeha našega amaterja Jaka Čopa, ki je s svojimi knjigami »Svet med vrhovi«, »Raj pod Triglavom« in »Viharniki« veliko prispeval k umetniški upodobitvi slovenskih gora in ponesel njihovo lepoto širom sveta.

Fotoklub Andreja Prešerna, ki združuje jeseniške fotoamaterje, je lani po dolgem času zopet organiziral izlet za svoje člane na Veliko planino. Prav škoda je bilo, da se izleta ni udeležilo več kot deset članov, saj je razpoloženje ob lepem vremenu vedno prijetno, foto-

grafski objektiv pa zabeleži veliko motivov, ki se dajo s pridom uporabiti na razstavi. Na republiški razstavi je fotoklub prejel tudi posebno priznanje za delo v letu 1969 in se tako uvrstil med prvih deset najaktivnejših klubov v Sloveniji.

V razgovoru je bilo nakanjenih več problemov, ki jih bo treba v teku leta rešiti. Največji problem so klubski prostori, kajti vse kaže, da bodo morali amaterji že enajstič menjati svoje prostore, vendar vsi upamo, da svojih prostorov ne bomo izgubili. Urediti bo potrebno tudi knjižnico in najti ustrezen način evidence izposojanja revij.

Program dela za letos je bil sprejet skupno z občinsko organizacijo Ljudske tehnike in obsega: organizacijo foto tečaja, več reportaž v izložbenem oknu, organizacijo medklubskih razstav, sodelovanje pri organiziranju pionirske foto razstave, organiziranje spominske razstave mojstra

fotografije Slavka Smoleja ob 10-letnici njegove smrti, kot poseben sklep pa so fotoamaterji sprejeli ureditev spominske plošče Andreju Prešernu na Pokljuki, oziroma so prevzeli varstvo nad spomenikom.

Vsa zahvala pripada tudi občinskemu odboru Ljudske tehnike, ki je imel veliko razumevanje za delo kluba, v bodoče pa želimo še tesnejše sodelovanje, kajti le tako bomo uspešno izvedli zastavljene naloge.

Po končanem občnem zboru je bilo za vse navzoče predavanje oziroma popotovanje z barvnimi diapozitivi okoli sveta, ki ga je imel Zdravko Kragelj ml. Videli smo zelo uspele posnetke našega Jadrana, prek Grčije, Senegala, Indije, Kitajske, Jakonske, ZDA, Panamskega prekopa, Gibraltarja do ponovne vrnitve v domače vode.

Za izreden doživljaj tov. Zdravku res lepa hvala! Na koncu želimo, da se še več amaterjev vključi v klub, vsem razstavljalcem in ljubiteljem lepe fotografije pa čimveč uspehov in dobre luči!

SM

Kajža pri Dolencu...

(nadalj. z 12. strani)

SLOVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI — akademika prof. dr. France KOBLAR in prof. dr. France STELE;

DRUŠTVO SLOVENSKE PISATELJEV — akademik France BEVK;

SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ — dr. Boris KUHAR, dipl. inž. Marjan LABODA in kustos Fanči ŠARF;

ZAVOD ZA SPOMENISKO VARSTVO KRANJ — ravnateljica Olga ZUPAN in dipl. inž. Peter FISTER;

GORENJSKI MUZEJ Kranj — ravnatelj Cena AVGUŠTIN in kustos Anka NOVAK;

Janez BOGATAJ — študent etnologije, pranečak pisatelja Finžgarja.

Posamezna dela so izvajali: tesarski mojster Ivan CAPUDER — Jesenice,

zidarski mojster Alojz PRETNAR — Zasip pri Bledu,

električna inštalacija Elektro Kranj — distribucijska enota Zirovnica,

vodovodna inštalacija Vodovod Jesenice,

obloga sanitarij in tlaki Ciril Bibianko, Hrušica,

manjša mizarska dela Ernest OBERMAJER — Zirovnica,

vitrine v galeriji Franc ZMUC — pasarstvo Ljubljana — Vižmarje,

restavratska in preparatorska dela Gorenjski muzej Kranj.

Ves čas sta skrbno bedela nad hišo in tudi mnogo pomagala bivši lastnik Finžgarjeve domačije Jože KNAPFELJ in njegova žena Slavka.

S tem, ko odbor izroča Finžgarjevo domačijo javnemu namenu, pa njegovo delo še ni opravljeno. V pomladanskih mesecih mora odbor opraviti še manjša dela pri urejanju okolice, kot posamezne izpopolnitve znotraj hiše. Za to bodo odboru potrebna še finančna sredstva, kakor tudi za povrnitev 50.000 N din brezobrestnega posojila, ki ga je odbor najel, da je akcija kar najbolj nemoteno tekla. Zato je akcija za zbiranje denarja še vedno aktualna.

Slikarji iz treh železarn razstavljajo

Koordinacijski odbor sindikata ZP Slovenske železarne in likovna sekcija DOLIK pri DPD Svoboda Tone Cufar Jesenice, prirejata v dneh od 6. do 17. februarja v mali dvorani Delavskega doma na Jesenicah KOLEKTIVNO SLIKARSKO RAZSTAVO SLIKARJEV IZ RAVEN, STOR IN JESENIC.

Razstava, ki jo bodo odprli jutri 6. februarja ob 18. uri s kratkim koncertom pevskega zbora JEKLAR, bo odprta vsak dan od 9. do 12. in od 14. do 19. ure.

Za umetnostno galerijo in knjižnico čimprej zagotoviti prostor v Delavskem domu

V soboto, 30. januarja je bil v delavskem domu na Javorniku občni zbor Svobode Javornik. Poleg članov društva so bili prisotni tudi predstavniki društev in organizacij Javornika in Koroške Bele, pihalnega orkestra Jeseniških železarjev, pevskega zbora Jesenice in DPD Svoboda Trbovlje II.

Poročilo za preteklo mandatno dobo je prebral predsednik Ivan Tušar in opozoril na to, da je bilo delo usmerjeno bolj k reševanju problemov, s katerimi se srečujejo v dramskem odseku. Problemi v dramskem odseku nastajajo predvsem zaradi pogoste menjave članov, saj se jih je precej preselilo v druge kraje. Člani odseka so veliko truda vložili za ureditev novega odra v delavskem domu, kljub temu pa so v pretekli mandatni dobi imeli 28 različnih prireditev oziroma predstav. V pretekli sezoni so uprizorili Finžgarjevo ljudsko igro Razvalina življenja, pred kratkim pa mladinsko igro Franceta Bevka Tonček, katero so poleg odraslih gledali tudi učenci osnovnih šol Koroška Bela in Tone Čufar z Jesenic. V bližnji prihodnosti nameravajo igro Tonček uprizoriti tudi za učence treh osnovnih šol in za odrasle gledalce v Trbovljah. Režiser Janez Kejžar pa že pripravlja novo odsko delo Dnevi naše sreče, ki naj bi jo uprizorili še v tej sezoni.

Predsednik Ivan Tušar je v svojem poročilu ugodno ocenil delo pionirske folklorne skupine, ki jo že dolgo vrsto let vodi Marija Malej. Predstavila se je na festivalu v Murski Soboti, v festivalni dvorani na Bledu, na domačem odru in drugod. Šahovskij odsek še vedno deluje v domu upokojencev na Javorniku in organizira stalna ter občasna tekmovanja z drugimi njemu enakimi skupinami.

Na občnem zboru so ugotovili, da je dejavnost v zadnjih mesecih na Javorniku bolj živahna. K temu so pripogli kvalitetni koncerti, ki jih je organizirala ZKPO občine Je-

senice in osnovna skupnost glasbene mladine. Poleg njih je tudi gostovala baletna šola iz Kranja s praljičnim baletom »Začarani ptič«, Mestno gledališče ljubljansko je gostovalo s komedijo »Gospod Evstahij iz Šiške«, gledališčniki z Jesenic pa so se predstavili s komedijo »Piknik«. Kulturno umetniški klub Tone Čufar je organiziral v počastitev 65-letnice rojstva Tone Čufarja literarno-glasbeni večer, organizatorji, ki so pripravili proslavo 25-letnice Gradisa, pa so predvajali ozkometražni barvni film in obenem dokazali, da so na javorniku dani vsi pogoji za organiziranje filmskih večerov.

Ob koncu občnega zbora je delovni predsednik Jaka Svetina predlagal udeležencem občnega zbora, da povedo svoje mnenje o sklepu dosejanega upravnega odbora, v katerem so predlagali ZKPO občine Jesenice ureditev prostorov za umetnostno galerijo in knjižnico. Občni zbor je predlog potrdil in so tako odveč vse druge možne variante, da bi še nedograjene prostore del. doma namenili za gostinske oz. turistične namene. Udeleženci občnega zbora so bili enotnega mnenja, da je družba namenila finančna sredstva za kulturno prosvetne namene in jih je zato treba v ta namen tudi usposobiti.

Op. p.: Z dograditvijo prostorov, namenjenih knjižnici in umetnostni galeriji, ne bi smeli odlašati, pač pa prek novoustanovljene kulturne skupnosti zbrati potrebna sredstva, tako da bi umetnostna galerija bila odprta leta 1972, ko bo javorniška Svoboda praznovala 50-letnico obstoja in delovanja.

25 let smučanja v Gornjesavski dolini

V januarju je izšel iz tiska ličen prospekt, ki ga je ob 25-letnici smučanja v Gornjesavski dolini izdalo Smučarsko društvo Jesenice. Knjižnica bo tudi v vsebinskem pogledu izredno zanimiva za vse ljubitelje športa, še posebno pa smučanja.

V publikaciji predstavljajo svoje društvo s sedanjim upravnim odborom in tri umrle športnike, po katerih so v občini spominska tekmovanja — Joškota Janša — Janšev memorial, Janeza Rožiča — Rožičev memorial in Janeza Polda — Poldov memorial. V nadaljevanju objavljajo razvoj državnih rekordov jugoslovanskih skakalcev od leta 1921 dalje, osvojenega republiška in državna prvenstva po članih klubov Gornjesavske doline od osvoboditve dalje ter nekaj pomembnih letnic v razvoju

smučanja do leta 1941. Zelo zanimivi pa so tudi prispevki avtorjev Cirila Pračka — Začetki in zgodnji razvoj tekmovalnega alpskega smučanja na Gorenjskem, prof. Janeza Šmitka — Pomen alpskega smučanja v Gornjesavski dolini, Janeza Jenka — Skrb za rekreacijo v železarni, prof. Joža Oblaka — Človek in rekreacija in Uroša Zupančiča — Neizkoriščeno bogastvo v Dolini, slovenski Sibiriji. Knjižnica je tudi ilustrirana s številnimi slikami.

Prav gotovo je prospekt tudi v pogledu nadaljnje afirmacije smučanja v našem koncu in v propagandnem pogledu lepo dopolnilo prizadevanj Smučarskega društva Jesenice za nadaljnji množični in kakovostni razvoj smučanja v Gornjesavski dolini. Knjižnico oziroma prospekt lahko kupite za 3,00 N din v trafikah na Jesenicah.

XIV. svetovno sankško prvenstvo FIL 1971

V idilični južnotirolski vasi Olang-Valdaora je bilo 30. in 31. januarja XIV. svetovno sankško prvenstvo, ki se ga je udeležilo 131 sankštev iz 15 držav. Med njimi je bilo tudi pet predstavnikov Jugoslavije.

Umetna sankška proga v Olangu spada med srednje težke proge. Dolga je 1032 m, z višinsko razliko 110 m in 10,65 % padcem. Skupno ima 16 ovinkov, od tega en labirint, tri »S« ovinke in ciljni ovinek v obliki lasne igle. Ovinki imajo zelo majhne radiuse (približno 9 m), tako da v njih naraste tekmovalčeva teža zaradi hitrosti tudi do štirikrat. Medtem ko moški startajo na vrhu, je start za ženske in dvosedov med drugim in tretjim »S« ovinkom, dolžina proge je zanje 776 m, z višinsko razliko 76 m in padcem 9,80 %.

Trening bi se po programu moral začeti že v soboto, 23. januarja. Vendar je bila proga zaradi slabega vremena prenehka. Sistematični trening se je tako začel šele dva dni pozneje in sicer 25. januarja zvečer s sredine proge. Že po nekaj vožnjah pa so morali zaradi padcev v tretjem »S« progo skrajšati. Za tem je bilo sicer še nekaj padcev, k sreči pa se ni nobeden končal s težjimi poškodbami. Čez noč so iz varnostnih razlogov popravili in izboljšali klotoido (vstope in izstope) nekaterih ovinkov. To pa seveda ni bilo vseh italijanskih ekipi, ki je bila proge že navajena, saj jo je vsak tekmovalcev prevozil že več kot štiridesetkrat. Vodstvo tekmovanja pa je seveda moralo poskrbeti predvsem za varnost tekmovalcev. Treninki so se nadaljevali še v torek, sredo, četrtek in petek, vsak dan pa so tekmovalci prevozili progo trikrat. Naši tekmovalci Maks Klinar, Jože Divjak in Janez Hrovat iz Jesenic ter Stefan Zupan in Marjan Lombar iz Begunj, so iz teka v tek vozili bolje, nato pa so obstali pri časih okrog 52 sekund.

Tekmovanje se je pričelo v soboto, 30. januarja dopoldne s prvim tekom enosedov, nadaljevalo pa popoldan z drugim in zvečer s tretjim tekom. V nedeljo, 31. januarja je bil dopoldne na sporedu še četrti tek enosedov, popoldne pa oba teka dvosedov. Za tekmovanje je bilo prijavljenih 30 žensk in 83 moških, medtem ko je 18 moških zaradi poškodb odstopilo že na treningu.

Pri ženskah se je boj za prvo mesto odvijal predvsem med Lechnerjevo (Italija), Demleitnerjevo (ZRN) in Piecho (Poljska). Po treh tekih je vodila domačinka Lechnerjeva, v zadnjem teku pa je bila Demleitnerjeva hitrejša od nje za 13 stotink sekunde. Prva je bila tako Elisabeth Demleitner (ZRN) s skupnim časom v štirih tekih 159,29, druga je bila Erika Lechner (Italija) s časom 159,41, tretja pa Barbara Piecha (Poljska) s časom 159,99.

Pri moških so bili favoriti Feistmantl in Schmid (Avstrija), Nagenrauft (ZRN) in Brunner, Lechner ter Atzwanger (Italija). Feistmantl je bil po prvem teku zaradi napake v zadnjem »S« ovinku šele deseti, vodil pa je Nagenrauft, ki je s časom 46,76 postavil rekord proge. Že v drugem teku se je na prvo mesto prebil Karl Brunner (Italija), ki je postal svetovni prvak za leto 1971 s skupnim časom 190,27, drugi je bil Leonhard Nagenrauft (ZRN) s časom 190,37, na tretje mesto pa se je prebil Josef Feistmantl (Avstrija) s skupnim časom 190,60. Zaradi napake v prvem teku je bil Feistmantl ob naslov svetovnega prvaka.

V skupini so tekmovali tudi naši. Po dveh tekih je bil najboljši Maks Klinar. V soboto zvečer pred tretjim tekom pa mu je ob izstopu iz kombija spodrsnilo in si je v gležnju zlomil nogo. Ta nezgoda pa se je seveda odrazila tudi na uspehu naše ekipe. Po končanih štirih tekih je bil v naši ekipi najboljši Jože Divjak član SaK Jesenice, zaposlen v martinarni. Zasedel je 67. mesto s skupnim časom 208,80. Za njim so bili vsi Angleži, en Amerikanec in trije naši. Na 70. mestu je bil Stefan Zupan član SaK Begunje s skupnim časom 213,79, na 71. mestu je bil Marjan Lombar prav tako član SaK Begunje s skupnim časom 215,22 in kot zadnji od naših na 73. mestu s skupnim časom 235,95 Janez Hrovat član SaK Jesenice, ki je obenem tudi zvezni trener.

V tekmovanju dvosedov je prvo mesto zasedel dvosed Hildgartner — Plaikner (Italija) s skupnim časom v dveh tekih 82,29, druga sta bila Schmid — Walch (Avstrija) s časom 82,67, tretja pa Hörnlein — Bredow (NDR) s časom 82,74. Naši v tej disciplini niso nastopili, ker nimajo posebnih sank za to zvrst.

Skupno je tekmovanje zaključilo 29 žensk, 74 moških in 23 dvosedov. Ostali pa so odstopili oziroma so bili diskvalificirani.

In še beseda dve o (ne) uspehu naših tekmovalcev. Sankško tekmovanje na umetni progi ni tisto običajno

»dričanje«, ko se samo vsedeš na sanke in se pelješ po klancu navzdol. Ne, za to so potrebne temeljite kondicijske priprave čez vse leto, oprema, ki stane za enega tekmovalca približno 5000 dinarjev ter vsako leto večkratna udeležba na najrazličnejših tekmovanjih. Tekmovalcev mora imeti tudi precej poguma, saj so poprečne hitrosti na umetnih progah okrog 85 km/h, na nekaterih delih proge pa je maksimalna hitrost tudi do 130 km na uro. Tekmovalcev mora pri taki hitrosti krmariti skozi najrazličnejše ovinke, od labirinta »S« ali dvojnega »S«, lasnice, kjer se smer proge obrne za 180°, težnost pa naraste tudi do 4,5-krat, pri tem pa se že za nekaj decimetrov prezgoden vstop v ovinek maščuje z nekaj desetink sekunde slabšim časom (10 do 15 mest slabši rezultat, saj je v eni sekundi tudi po 20 tekmovalcev), velikokrat pa tudi s težkim padcem.

Prejšnja leta so nekatere reprezentance imele podobno opremo kot naša. Letos pa smo v opremi mnogo bolj zastajali, saj so ostale reprezentance imele po kvaliteti zelo izenačeno opremo. V prvi vrsti so to sanke, saj so naši tekmovalci s istimi sankami, s katerimi tekmujejo na naravnih progah. Bistvena razlika med obema vrstama sank je v kotu drsnih ploskev na led, ki je pri sankah za naravne proge približno 70° pri sankah za umetne proge pa 50°. Zaradi tega sanke za naravne proge zaradi višinskih radiusev na umetnih progah v ovinku zavirajo. Že samo s primernimi sankami bi se časi naših za okrog 50 % izboljšali.

Drug problem so seveda treningi in tekmovanja na umetnih progah. Naši tekmovalci gredo v najboljšem primeru enkrat na leto na umetne proge — to je samo na svetovno prvenstvo. Enotedenski trening štirinajst dni pred SP in pa udeležba na eni ali dveh tekmah bi izboljšali rezultate naših za nadaljnjih 25 %. Ostalih 25 % pa pomeni osebna oprema (npr. tesno oprijeti kombinezoni) ogrevanje drsnih ploskev do dovoljene temperature, rutina tekmovalcev in drugo.

Za vse to pa seveda ni dovolj le srce.

Vse za povečanje števila članov

AMD Jesenice, v okviru katerega deluje avtomoto šola, ima pet obnovljenih avtomobilov, ki omogočajo nemoteno poučevanje praktične vožnje. Za svoje člane pa ima AMD Jesenice tudi lastno delavnico, ki postaja vse modernejša. Opremljena je že s parovodom, toplovodom, kisikom, acetenom in kompromiranim

zrakom. V kratkem bodo pokrili ploščad za pranje avtomobilov, da bo tudi pranje voz čim udobnejše. AMD Jesenice se vsestransko trudi, da bi nudilo svojim članom čimveč ugodnosti ki so jih deležni poleg storitev, ki jih nudi AMZJ. Toliko skrb nudi AMD Jesenice voznikom motornih vozil z željo, da bi se čimprej vključili v društvo.

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

6. in 7. februarja amer. barvni film **DESPERADOSI** v režiji Henryja Lavina, v glavni vlogi Vihs Edwards, ob 17. in 19. uri.

8. februarja angl. ital. barvni film **STIRJE KOMANDOSI ZA NORVEŠKO**, v režiji Maurizia Lucidija, v glavni vlogi Henry Silva, ob 17. in 19. uri.

9. in 10. februarja šp. ital. barvni film **STIRJE DOLARJI ZA MASČEVANJE**, v režiji Alfonsa Balkazarja, v glavni vlogi Robert Woods, ob 17. in 19. uri.

11. februarja amer. barvni CS film **POJEM PESEM »DOMINIQUE (POJOČA NUNA)«**, v režiji Greer Garson, v glavni vlogi Ricardo Montalban, Katharene Ross, ob 17. in 19. uri.

12. februarja franc. ital. barvni film **PRIMI HUDIČA ZA REP**, v režiji P. D. Broca, v glavni vlogi Maria Schell, ob 17. in 19. uri.

13. februarja nemški barvni film **HELGA IN MIHAEL**, spolno vzgojni film, v režiji Ericha F. Benderja, v glavni vlogi Ruth Gassmann in Felix Franchx, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVZ

6. in 7. februarja šp. ital. barvni film **STIRJE DOLARJI ZA MASČEVANJE**, ob 18. in 20. uri.

8. in 9. februarja amer. barvni film **DESPERADOSI**, ob 18. in 20. uri.

10. februarja amer. barvni CS film **POJEM PESEM »DO-**

MINIQUE« (POJOČA NUNA), ob 18. in 20. uri

11. in 12. februarja angl. barvni CS film **LIGEJIN GROB**, ob 18. in 20. uri.

13. februarja ital. šp. barvni CS film **SKRIVNOSTI BENGALSKE DŽUNGLE**, ob 18. in 20. uri.

Kino DOVJE

6. februarja amer. barvni CS film **OBRAMBA OBTOZUJE**.

7. februarja amer. barvni film **VETROVI JAMAICE**.

10. februarja amer. barvni film **DESPERADOSI**.

13. februarja angl. barvni CS film **LIGEJIN GROB**.

Kino KRANJSKA GORA

6. februarja angl. barvni CS film **DARLING V NEPRI- LIKI**.

7. februarja angl. barvni CS film **LIGEJIN GROB**.

11. februarja šp. ital. barvni film **STIRJE DOLARJI ZA MASČEVANJE**.

13. februarja amer. barvni film **DESPERADOSI**.

Kino JAVORNIK — DELAVSKI DOM

6. februarja amer. barvni film **VETROVI JAMAICE**, ob 19. uri.

7. februarja angl. barvni CS film **DARLING V NEPRILIKI**, ob 17. uri, ob 19. uri **DNEVNIK ŽENE V BELEM**.

10. februarja angl. barvni CS film **LIGEJIN GROB**, ob 19. uri.

13. februarja šp. ital. barvni film **STIRJE DOLARJI ZA MASČEVANJE**, ob 19. uri.

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru in vsem sodelavcem modelne mizarne ter sive in jeklo livarne se najpriščneje zahvaljujem za dragocena darila, ki sem jih prejel ob moji upokojitvi. Vsem skupaj iskrena hvala, obenem pa kolektivu želim veliko delovnih uspehov.

Rudi Rebolj

ZAHVALA

Upokojenci obrata valjarne profilov Javornik I se ob odhodu v pokoj, zbrani na poslovilnem večeru, organizatorjema tega srečanja sindikalnemu odboru in obratovodstvu iskreno zahvaljujemo. Posebno zahvalo smo dolžni tov. Črvu in Zupanu za poslovilne besede. Upokojenci želimo, da bi se še kdaj zbrali v tako lepem številu, kolektivu pa želimo še mnogo delovnih uspehov pri nadaljnjem delu!

Upokojenci

OSNOVNA SOLA PREŽIHOV VORANC

razpisuje prosto delovno mesto

UČITELJA RAZREDNEGA POUKA

za določen čas od 20. februarja do 13. maja 1971

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta. Pogoji: učitelj s srednjo ali višjo izobrazbo. Predloge pošljite na osn. šolo Prežihov Voranc Jesenice.

VABILO

Občinsko društvo inženirjev in tehnikov Jesenice obvešča člane vseh strokovnih društev DIT, da bo v sredo, 10. februarja ob 18. uri v zgornjih prostorih Kazine strokovno predavanje z naslovom

MEHANIKA VESOLJSKIH POLETOV

Predava dipl. inž. Jakob Soklič.

Vabljeni!

ZAHVALA HOKEJISTOV

Hokejski klub Jesenice se ob osvojitvi petnajstega zaporednega naslova državnega prvaka Jugoslavije in ob osvojitvi jugoslovanskega pokala za leto 1970, zahvaljuje vsem, ki so poslali čestitke in pozdrave.

OBVESTILO

Obrtno podjetje za vzdrževanje hiš, stekla in komunalnih dejavnosti, išče steklarja, ki bi bil sposoben voditi delavnico stekla. Ponudbe pošljite na obrtno podjetje za vzdrževanje hiš, stekla in komunalnih dejavnosti, Mencingerjeva 1.

Za veliko nagrado Lavantala

Na II. mednarodnem tekmovalstvu za veliko nagrado Lavantala 30. in 31. januarja v Wolfsbergu, Avstrija, je sodelovala tudi ekipa slovenskih sankalcev, ki jo je sestavljalo šest tekmovalcev iz Trziča in trije z Jesenic. Med njimi je omeniti Julija Ulčarja z Jesenic kot reprezentanta za II. evropsko prvenstvo v sankanju, veterana Milana Česna iz Trziča in Ovsenekovo prav tako iz Trziča. Tekmovanja so se udeležili v glavnem vsi najboljši sankalci avstrijske Koroške in Stajerske, med njimi tudi evropski prvak Stangl, tekmovalci pa so morali opraviti pri enosedih 3 teke, pri dvosedih pa 2 teka.

Med 27 člani, kjer je zmagal Helmut Kleinhofer (3:26,3) iz St. Sebastiana, je bil Julij Ulčar, Jesenice petnajsti (3:40,7), evropski prvak Stangl pa je bil šesti. Naši ostali tekmovalci so se uvrstili: 21. Vinko Lavtižar, Jesenice (3:54,6), 23. Milan Česna — ml. (3:57,1), 24. Janez Bahun, (4:03,2), 26. Rudi Teran, (4:07,7) — vsi Trzič.

Pri mladincih, kjer je zmagal Josef Unger (3:34,0) iz Aflenza, je bil Jeseničan Franci Rihtar dvanajsti (4:01,2).

Med sedmimi članicami je zmagala Margot Graf (3:54,0) iz Behofna, Kati Ovsenek iz Trziča je bila druga (3:55,0), Barbka Tišler prav tako iz Trziča pa šesta (4:11,1).

Toplo je čestitati veteranu našega sankalškega športa Milanu Česnu starejšemu, ki je bil v skupini starejših članov prvi s časom 3:47,7. Pri dvosedih, kjer je bil Ulčar brez svojega stalnega sovozača Štefelina, je s sovozačem Rihtarjem zasedel deseto me-

sto (2:30,4), dvosed Bahun-Česen ml. iz Trziča je bil trinajsti (2:36,7), zmagala pa je dvojica Kleinhofer-Flacher (2:19,0) iz St. Sebastiana. Glede na res kvalitetno ude-

ležbo članske vrste je Ulčarjeva uvrstitev zadovoljiva, z nekoliko boljšo tekmovalno opremo pa bi se lahko uvrstil med prvo desetorico.

J. J.

Najmlajši smučarji na Starem vrhu

Cicibani in mlajši pionirji so se v nedeljo udeležili tekmovalstva v veleslalomu na Starem vrhu. Tekmovanje, ki ga je organiziral SK Trans turist, je veljalo za prvenstvo Gorenjske in za kategorizacijo. Udeležili so se ga tudi smučarji iz ostalih klubov Slovenije. Tako je nastopilo skupaj 162 tekmovalcev iz 24 klubov.

Cicibani in cicibanke so vozili na 800 m dolgi progi z 250 m višinske razlike in 23 vratci, mlajši pionirji in pionirke pa so vozili na 1100 m dolgi progi s 300 m višinske razlike in 40 vratci. Na tem tekmovalstvu so prvič merili

čas z novo napravo Omega, ki jo je kupilo podjetje Trans turist.

Uvrstitev naših smučarjev za prvenstvo Gorenjske:

Cicibanke: 4. Pajnter
Cicibani: 4. Podlipec, 5. Podrekar

Mlajše pionirke: 1. Caf
Mlajši pionirji: 3. Gasar, 4. Saksida, 6. Straus, 7. Terseglav.

Proge so bile dovolj zahtevne, tekmovalci pa so pokazali veliko mero znanja in borbenosti. Organizacija tekmovalstva je bila dobra. Žal je dež po končanem tekmovalstvu pokvaril razpoloženje.

— nc

Republiško prvenstvo pionirjev

V nedeljo 7. 2. 1971 bo na Jesenicah na cesti Plavški rovt — Zerjavec II. republiško prvenstvo pionirjev v sankanju s pričetkom ob 9,30 uri. Tekmovalna proga bo dolga cca 800 m z višinsko razliko 110 m, 14 zavoji in povprečnim padcem 19% in jo bodo morali tekmovalci prevoziti dvakrat.

Tekmovanje razpisuje Sankalška zveza Slovenije v izvedbi sankalškega kluba SD Jesenice ter je posamezno in ekipno. Ekipo sestavljajo tako pri pionirjih kot pri pionirkah po trije starejši in dva mlajša pionirja ali pionirke.

J. J.

POJEM PESEM »DOMINIQUE«, ameriški glasbeni film, je te dni na sporedu v naših kinematografih

Nepremagljivi za Olimpijo Občinsko prvenstvo pionirjev v sankanju

V poslednji tekmi državnega hokejskega prvenstva za leto 1970/71, ki naj bi bila ponovno derbi, sta se že šestič v letošnji sezoni srečala Olimpija in Jesenice.

Tudi tokrat je ostala Olimpija praznih rok. Celo več, pred domačimi gledalci in mnogimi, ki so sedeli pred televizijskimi sprejemniki, jo je doletelo ducat zadetkov. Jeseničani so jih prejeli pet. Toliko predvsem zaradi menjave Kneza z M. Zbontarjem, ki je imel precej smole.

Tekma se je pričela že pred uradnim začetkom. Olimpijci so zahtevali spremembo sodniške dvojice Janežič — Čebulj, ki je bila sodila prejšnje srečanje obeh tekmecev. Prav škoda, da tudi omenjene tekme, ki je štela za Jugoslovanski pokal, ni prinašala televizija. Potem bi vsi lahko videli, da sta sicer sodila z manjšimi napakami, ki pa se primerijo vsakemu sodniku, nista pa oškodovala nobeno od obeh moštev, prav gotovo pa ne Olimpije.

Zato so Jeseničani zagrozili, da bodo prišli v Ljubljano z mladinskim moštvom, če sodnika ne bosta ostala ista. Pritožba Jeseničanov je bila spet zavrnjena, kot že toliko doslej. Sodnika Hegediš in Krisch, ki ju je zahtevala Olimpija, pa sta po zaslugi odličnega Hegediša sodila dobro.

Vse te mahinacije pa Olimpijci niso pomagale, da bi se prikopala do tako zelene zmage nad državnimi prvaki. Doživeli bi lahko celo še večjo katastrofo! Omenimo naj samo to, da so Jeseničani dosegli kar tri zadetke z igralcem manj in se posebno v zadnji tretjini, ko so se hoteli maščevati za zadetke, ki jih je prejel njihov najmlajši, Marjan Zbontar, kot mačka z mišjo igrali s svojim nasprotnikom.

Rudi Knez, Marjan Zbontar, Viktor Ravnik, Rado Razinger, Bogo Jan, Janez Pipan, Franci Smolej, Albin Felc, Viktor Tišler, Gorazd

Kr. gora izplavalala

HK Kranjska gora je uspel v svojem prizadevanju, da bi se ponovno dokopal sodelovanja v najboljši skupini hokejistov v Jugoslaviji. V odločilni tekmi z Beogradom so Gasar, Krmelj, Razinger, Ambrožič, D. Šebjanič, Vidmar, Smagin, Hafner, Škerjanc, J. Šebjanič, Kunšič, Čemažar, Endlihar, Jagodic in Brun v pravem hipu pokazali vse tisto, kar znajo.

Ker je bilo srečanje za obe moštvi odločilnega pomena, Beograd je potreboval zmago, Kr. gora pa eno točko, je bilo ves čas veliko nervoze. Vsekakor pa manj na strani Kranjske gore, ki je bila ves čas boljša in je tudi povedla.

Prva tretjina ni prinesla zadetka, čeprav je bilo dovolj

Hiti, Janez Mlakar, Franci Zbontar, Silvo Poljanšek, Tomaž Košir, Stanko Eržen, Milan Jan in njihov trener Ciril Klinar so tako železarskim Jesenicam priborili petnajsti zaporedni naslov državnih prvakov. Rekord, ki ga v zgodovini jugoslovanskega športa v moški konkurenci še nihče ni dosegel (To so doslej dosegle le košarkarice Crvene zvezde). Jeseničani pa imajo celo možnosti, da ta rekord še povišajo, če bodo le vsi igralci ostali skupaj in če bodo dobili boljše pogoje za igro — kar je pokrito drsališče.

V tem jubilejnem letu so Jeseničani v državnem prvenstvu odigrali z ekipami v I. skupini dvanajst tekem in dvanajstkrat zmagali. Niti eden od tekmecev ni z njimi igral enakovredne vloge.

S svojimi prvimi uspehi je hokej na ledu prišel na Jesenicah v letu 1953, ko mu je uspelo pridobiti pravico sodelovanja na državnem prvenstvu. To je bilo naše šesto državno prvenstvo. Takrat je sodelovalo 11 ekip, ki so bile razdeljene v tri skupine. V Celju je v B skupini »Gregorčič« z Jesenic zasedel 1. mesto. Leta 1954. je bil državni prvak Partizan iz Beograda, Jesenice pa so se uvrstile na do takrat najvišje mesto — bili so drugi v državi. Leto dni kasneje se prvenstva niso udeležili, l. 1956. je bil prvi Zagreb, Jesenice pa so bile ponovno druge.

Leta 1957., ko je bilo na sporedu deseto državno prvenstvo, se je pričela zmogovita pot hokejistov izpod Mežaklje. Prvenstvo je bilo v Beogradu, po turnirskem sistemu pa je igralo pet ekip. V odločilni tekmi so Jeseničani premagali Partizan z 2:6 in osvojili prvo mesto.

Takratni vrstni red najboljših petih v državi: 1. Jesenice, 2. Partizan, 3. Ljubljana, 4. Crvena zvezda — Beograd, 5. Drvodjelac — Varaždin. Vsa leta so se menjavale uvrstitve posameznih ekip, le eno je ves čas ostalo na istem mestu — Jesenice.

priležitosti na obeh straneh. Kranjskogorci so v drugi tretjini dvakrat povedli, domačini pa izenačili na 2:2. V zadnjem delu igre so gostje vodili že z 2:4, Beograd pa je sedem minut pred koncem znižal rezultat, toda kaj več kot to do konca tekme ni mogel storiti.

Na tej tekmi je kot igralec nastopil tudi trener Kranjske gore Dušan Brun. Kljub svojim 42 letom in da že nekaj let ni igral se je dobro držal najprej v obrambi nato pa v napadu in ni prav nič zaostajal za svojimi mlajšimi varovanci.

Zadetek za Kr. goro so na tej tekmi dosegli: Erdlihar Hafner Kunšič in J. Šebja nič. Z Felc

Pred odločilno tekmo v Beogradu so deževali telegrami z željami in bodrenjem k zmagi. Po prihodu na Jesenice pa je novopečene državne prvake na železniški postaji pričakala množica in jih ponesla na ramenih. Takrat, pred petnajstimi leti, so si bile Jesenice v vsem enotne.

Prišla so leta, ko je bilo zaradi neprestanega napredovanja v kvaliteti jeseniškega moštva že vnaprej znano, kdo bo prvak. Selé zadnjih nekaj let, ko je veliko Jeseničanov prestopilo k ljubljanski Olimpiji, je prvenstvo postalo zanimivejše. Toda samo malo zanimivejše kajti na koncu koncev se vsa ta leta ni ničesar spremenilo. Jeseničani so še vedno najboljši.

Letošnja lestvica dobro kaže razmerje sil:

1. Jesenice — 24 točk, razlika v zadetkih: 109:25
2. Olimpija — 14 točk, razlika v zadetkih: 96:59
3. Medveščak — 7 točk, razlika v zadetkih: 50:76
4. Slavija — 3 točke, razlika v zadetkih: 26:121

Tudi te dni prihajajo na Jesenice številne čestitke z vse Gorenjske in tudi iz drugih krajev Slovenije. Vse to kaže, koliko pristašev ima klub, ki ves čas samosvoje hodi po pošteni poti, ki je ves čas sam vzgajal svoje igralce in jih ni jemal od drugih, temveč vedno le mora dajati.

V imenu bralcev Železarske jim čestitamo tudi mi in jim želimo, da bi v novi sezoni dobili streho nad glavo in da bi nad to streho zasijala tudi šestnajsta zvezdica.

To je motiv z lanskoletnega tekmovanja za trofejo »Svinjska glava« v Crnem vrhu. Prav gotovo tudi letos ne bo manjkalo originalnih in aktualnih mask.

Organizatorji se na letošnjo prireditev še posebno pripravljajo, saj bo peta po vrsti. Poleg tekmovalcev v maskah bodo za zabavo poskrbeli Franci Košir, Tone Fornezzi-Tof, Bojan Čebulj in pa godba na pihala s Hrušice. Pridite tudi vi to nedeljo 7. februarja ob 11. uri v Črni vrh, kjer se boste prijetno zabavali.

Zaradi izbire ekipe, ki bo 7. februarja sodelovala na II. republiškem prvenstvu pionirjev in pionirk na Jesenicah, je bilo v petek, 29. januarja popoldan na cesti Plavški rovt — Žerjavec občinsko prvenstvo pionirjev in pionirk občine Jesenice v sankanju. Udeležilo se ga je 62 tekmovalcev, od tega 15 st. pionirk in 10 ml. pionirk, ter 18 st. pionirjev in 19 ml. pionirjev osemletk Prežihov Voranc in Tone Čufar z Jesenic ter osemletk iz Koroške Bele, Zirovnice, Mojstrane in Kranjske gore, vsi tekmovalci — pionirji in pionirke pa so morali 800 m dolgo progo z višinsko razliko okoli 110 m, s 14 zavoji in poprečnim padcem 19% prevoziti dvakrat. Prvenstvo je organizirala občinska zveza društva prijateljev mladine Jesenice, izvedel pa sankajski klub SD Jesenice.

Tekmovanje, ki se je pričelo v popoldanskih urah, je ob koncu nekoliko motil nastopajoči mrak, vendar to ni zmanjšalo borbenega razpoloženja pionirjev, predvsem mlajših, ki so bili na vrsti zadnji. Za dobro počutje udeležencev tega prvenstva pa je poskrbela tudi občinska zveza DPM, ki je vsakemu tekmovalcu po končanem tekmovanju nudila topel čaj in izdatno malico.

Med posamezniki so bili

najboljši tekmovalci osemletke iz Mojstrane, ki so osvojili prvo mesto pri starejših (Marjan Jamar) in mlajših pionirjih (Jože Rampre) ter drugo mesto pri starejših in mlajših pionirkah.

Ker vsako ekipo za republiško prvenstvo pionirjev v sankanju sestavlja po 5 pionirjev, od tega 3 starejši in 2 mlajša ter po 5 pionirk, od tega 3 starejše in 2 mlajši pionirki, so si na podlagi doseženih rezultatov na tem občinskem prvenstvu pridobili pravico sodelovanja v ekipi občine Jesenice na II. republiškem prvenstvu v sankanju naslednji pionirji in pionirke:

EKIPA PIONIRJEV:

st. pionirji: 1. Marjan Jamar, Mojstrana, 2. Miha Peternel, Mojstrana, 3. Zvone Klinar, Prežihov Voranc, Jesenice;

ml. pionirji: 1. Jože Rampre, Mojstrana, 2. Silvo Rekar, Prežihov Voranc, Jesenice.

EKIPA PIONIRK:

st. pionirke: 1. Nevenka Razinger, Tone Čufar, Jesenice, 2. Zinka Smolej, Mojstrana, 3. Danica Čop, Koroška Bela;

ml. pionirke: 1. Francka Polc, Prežihov Voranc, Jesenice, 2. Barbka Klinar, Mojstrana.

REZULTATI:

St. pionirke: 1. Nevenka Razinger, T. Č. Jesenice, 2:55,3; 2. Zinka Smolej, Mojstrana, 3:00,0; 3. Danica Čop, Kor. Bela, 3:04,5; 4. Marjeta Terseglav, Kor. Bela, 3:04,9; 5. Cvetka Polda, Mojstrana, 3:06,3.

Ml. pionirke: 1. Francka Polc, P. V. Jesenice, 3:17,8; 2. Barbka Klinar, Mojstrana, 3:25,3; 3. Marica Branc, P. V. Jesenice, 3:28,4; 4. Andreja Noč, Kor. Bela, 3:30,1; 5. Zdenka Pšenica, Mojstrana, 3:21,1.

St. pionirji: 1. Marjan Jamar, Mojstrana, 2:43,4; 2. Miha Peternel, Mojstrana, 2:46,1; 3. Zvone Klinar, P. V. Jesenice, 2:54,2; 4. Drago Bohinc, Kor. Bela, 2:56,4; 5. Bogdan Čufar, Kor. Bela, 2:59,4.

Ml. pionirji: 1. Jože Rampre, Mojstrana, 3:06,0; 2. Silvo Rekar, P. V. Jesenice, 3:07,7; 3. Bojan Birk, Kor. Bela, 3:13,1; 4. Stefan Klinar, P. V. Jesenice, 3:14,6; 5. Darko Fabčić, P. V. Jesenice, 3:17,6.

Mladim tekmovalcem lahko samo zaželimo mnogo sreče in športnega uspeha na II. republiškem prvenstvu prav tako na Jesenicah. J. J.